

KEMENTERIAN
PENDIDIKAN
MALAYSIA

JPT | JABATAN
PENDIDIKAN
TINGGI

GARIS PANDUAN PEMBANGUNAN PROGRAM AKADEMIK UNIVERSITI AWAM

EDISI KEDUA

BAHAGIAN PENGURUSAN PEMBANGUNAN AKADEMIK
JABATAN PENDIDIKAN TINGGI

JABATAN PENDIDIKAN TINGGI

Hak Cipta Terpelihara

© Jabatan Pendidikan Tinggi, 2018

Hak cipta terpelihara. Tidak dibenarkan mengeluarkan mana-mana bahagian daripada bahan cetakan ini atau memindahkannya ke dalam sebarang bentuk melalui sebarang cara, sama ada secara elektronik atau mekanik, termasuk fotokopi, rakaman atau sebarang bentuk penyimpanan maklumat dan sistem menyalin, sebelum mendapat keizinan bertulis daripada Jabatan Pendidikan Tinggi, 2018.

ISBN 978-983-3225-15-6

Jabatan Pendidikan Tinggi
Kementerian Pendidikan Malaysia
Aras 9, No. 2, Menara 2
Jalan P5/6, Presint 5
62200 W.P. Putrajaya

Telefon : 03-8870 6000
Faks : 03-8870 6849/6850
Web : <http://jpt.moe.gov.my>

JAWATANKUASA GARIS PANDUAN PEMBANGUNAN PROGRAM AKADEMIK UNIVERSITI AWAM (UA) EDISI KEDUA

PENAUNG

YBhg. Datin Paduka Ir. Dr. Siti Hamisah binti Tapsir
Ketua Pengarah Pendidikan Tinggi (JPT)

PENASIHAT

Profesor Dr. Noor Azizi Ismail
Timbalan Ketua Pengarah Pendidikan Tinggi (A) (JPT)

PENGERUSI

Dr. Aishah Abu Bakar (BPPA, JPT)

PENGERUSI BERSAMA

Profesor Dr. Yatimah Alias (UM)

AHLI JAWATANKUASA UTAMA

Puan Shariana Abd Rahman (BPPA, JPT)
Puan Diana Nasarudin (BPPA, JPT)
Cik Nur Afiqah Rahim (BPPA, JPT)
Puan Nur Aznidawaty Abd. Razak (BPPA, JPT)
Encik Mohamad Dzafir Mustafa (MQA)
Encik Kamarul Bakri Abd Aziz (MQA)
Puan Nurul Hani Budin (PTPTN)
Puan Wan Nooraini Ab. Hamid (UM)
Prof. Madya Dr. Ahmad Hj. Mohamad (USM)
Profesor Dr. Irfan Naufal Umar (USM)
Puan Noriah Mohamad (USM)
Puan Nooraida Mad Naser (USM)
Prof. Madya Dr. Ermy Azziaty Rozali (UKM)
Tuan Haji Rosdi Wah (UPM)
Prof. Madya Dr. Wan Zuhainis Saad (UPM)
Puan Lailawati Bakar (UPM)
Prof. Madya Dr. Naziha Ahmad Azli (UTM)
Prof. Madya Dr. Sharifah Kamilah Syed Yusof (UTM)

Prof. Madya Dr. Lihanna Borhan (UIAM)
Prof. Madya Dr. Salniza Md. Salleh (UUM)
Prof. Madya Dr. Natrah Saad (UUM)
Prof. Madya Dr. Shanti Faridah Salleh (UNIMAS)
Dr. Rohana Sapawi (UNIMAS)
Puan Junainah Ismail (UMS)
Prof. Madya Dr. Syakirah Samsudin (UPSI)
Prof. Madya Dr. Ramlee Ismail (UPSI)
Dr. Hishamuddin Abdul Wahab (USIM)
Prof. Madya Dr. Sharipah Ruzaina Syed Aris (UiTM)
Prof. Madya Dr. Mariam Taib (UMT)
Puan Fauzayani Ibrahim (UMT)
Puan Nur Amirah Amiruddin (UMT)
Dr. Mohd Shalahuddin Adnan (UTHM)
Prof. Madya Dr. Muhammad Fahmi Miskon (UTeM)
Prof. Madya Dr. Mohd Ruslim Mohamed (UMP)
Dr. Azri Alias (UMP)
Prof. Madya Ir. Dr. Anuar Mat Safar (UniMAP)
Dr. Shuhaida Yahud (UniMAP)
Dr. Sharifah Wajihah Wafa Syed Saadun Tarek Wafa (UniSZA)
Prof. Madya Dr. Zailani Abdullah (UMK)
Encik Mohd Norazam Nurdin (UMK)
Prof. Madya Rozita Husain (UPNM)

SEKRETARIAT BERSAMA

Puan Shariana Abd Rahman (BPPA, JPT)
Puan Diana Nasarudin (BPPA, JPT)
Cik Nur Afiqah Rahim (BPPA, JPT)
Puan Nur Aznidawaty Abd. Razak (BPPA, JPT)
Puan Wan Nooraini Ab. Hamid (UM)

Sekalung penghargaan kepada insan-insan yang telah terlibat dalam pembangunan Buku Garis Panduan Permohonan Program Akademik Edisi 2 Fasa 1 yang berikut:

YBrs. Prof. Madya Dr. Jaafar bin Jantan (JPT)
Prof. Madya Dr. Ishak bin Baba (UTHM)
Prof. Ir. Dr. Shahrir bin Abdullah (UKM)
Prof. Dr. Abdul Samad bin Hj. Ismail (UTM)
Puan Noriah binti Mohamad (USM)
Prof. Madya Ir. Dr. Tan Lai Wai (UTHM)
Encik Mohamad Dzafir bin Mustafa (MQA)
Prof. Dr. Norshuhadah binti Shiratuddin (UUM)
Prof. Dr. Roziah binti Mohd Janor (UiTM)
Prof. Madya Dr. Fitri Suraya binti Mohamad (UNIMAS)
Prof. Dr. Mohd Rosli bin Mohamad (UMK)
Dr. Norshima binti Zainal Abidin (UPNM)
Puan Nor Zaherah binti Mohd Yusof (UM)
Tuan Hj. Rosdi bin Wah (UPM)
Dr. Lihanna binti Borhan (UIAM)
Prof. Madya Dr. Jariah binti Mohamad Juoi (UTeM)
Dr. Mohd Yusri bin Mohd Yunus (UMP)
Prof. Madya Dr. Hakimah binti Osman (UniMAP)
Encik Zahar Mohd Zahidi bin Mohd Azahar (UPSI)
Puan Nur Amirah binti Amiruddin (UMT)
Puan Farhan binti Mustafa (USIM)
Prof. Dr. Noorhayati binti Mansor (UniSZA)
Puan Nooraida binti Naser (USM)
Puan Biti Anak Anggot (JPT)
Cik Priscilla Mavis Anyi (JPT)
Encik Azuandi bin Md. Kasa (JPT)
Puan Norquyyum binti Mohd Noor (JPT)
Cik Norul Ashikin binti Abdullah (JPT)

PRAKATA

Ketua Pengarah Pendidikan Tinggi Jabatan Pendidikan Tinggi

Assalamualaikum dan salam sejahtera

Syukur ke hadrat Allah SWT kerana dengan izin dan rahmatNya Jabatan Pendidikan Tinggi, Kementerian Pendidikan Malaysia berjaya menyempurnakan Garis Panduan Pembangunan Program Akademik (GPPA) Universiti Awam (UA). Garis panduan ini diterbitkan sebagai rujukan kepada semua UA yang ingin membangunkan program akademik masing-masing.

Justeru, saya mengucapkan setinggi-tinggi penghargaan dan terima kasih kepada semua pihak yang telah memberikan komitmen yang tidak berbelah bagi dalam merealisasikan garis panduan ini. Tanpa iltizam dan kerjasama daripada semua pihak sudah tentu garis panduan ini tidak dapat disempurnakan dengan jayanya.

Semoga garis panduan ini dapat dimanfaatkan dengan sebaik-baiknya oleh semua pihak dalam memastikan program akademik yang ditawarkan oleh UA memenuhi keperluan semua pemegang taruh. Usaha ini adalah menyokong aspirasi Pelan Pembangunan Pendidikan Malaysia 2015-2025 (Pendidikan Tinggi) bagi melahirkan graduan yang holistik, berciri keusahawanan dan seimbang.

DATIN PADUKA IR. DR. SITI HAMISAH BINTI TAPSIR

Ketua Pengarah Pendidikan Tinggi
Jabatan Pendidikan Tinggi
Kementerian Pendidikan Malaysia

KANDUNGAN

Jawatankuasa Garis Panduan Pembangunan Program Akademik Universiti Awam (UA) Edisi Kedua	2
Prakata	5
Senarai Rajah	8
Senarai Jadual	9
Glosari	10
Singkatan	15

BAB 1 PENDAHULUAN

1.1	Pengenalan	17
1.2	Konsep Pendidikan Berasaskan Hasil (<i>Outcome Based Education, OBE</i>)	18
1.2.1	Penjajaran Konstruktif	
1.2.2	Jam Pembelajaran Pelajar (<i>Student Learning Time, SLT</i>)	
1.3	Kerangka Kelayakan Malaysia (<i>Malaysian Qualification Framework, MQF</i>)	24
1.4	Reka Bentuk Kurikulum	25
1.5	Penamaan Program	26
1.6	Kod Pendidikan Nasional (<i>National Educational Code, NEC</i>)	32
1.7	Mod Penawaran Program	33
1.8	Tempoh Pengajian	34
1.9	Kaedah Pengajian	36
1.10	Kaedah Penyampaian	37
1.10.1	Konvensional	
1.10.2	Pembelajaran Terbuka dan Jarak Jauh (<i>Open and Distance Learning, ODL</i>)	
1.11	Program Berbentuk Kerjasama	37
1.11.1	Dasar Umum Program Kerjasama	
1.11.2	Prosedur Permohonan	

BAB 2

PERMOHONAN PROGRAM AKADEMIK BAHARU

2.1	Pengenalan	49
2.2	Pembangunan Program Akademik Baharu	50
2.3	Panduan Berkaitan Permohonan Program Akademik Baharu	54
2.3.1	Kajian Pasaran	
2.3.2	Penandaarasan Program	
2.3.3	Penglibatan Pakar Bidang	
2.3.4	Amalan Pendidikan Berimpak Tinggi (HIEPs)	
2.4	Proses Permohonan Kelulusan Penawaran Program Akademik Baharu	57
2.5	Program Akademik Tanpa Perlu Kelulusan MSA dan JKPT	59

BAB 3

SEMAKAN KURIKULUM PROGRAM AKADEMIK

3.1	Pengenalan	79
3.1.1	Kitaran Semakan Kurikulum	
3.2	Keperluan Semakan Kurikulum	81
3.3	Panduan Semakan Kurikulum	88
3.4	Perubahan Maklumat Program	92
3.4.1	Kategori Perubahan Maklumat dan Tindakan UA	
3.5	Proses Permohonan Kelulusan Semakan Kurikulum	92

RUJUKAN

Rujukan	108
---------	-----

Rajah 1.1	Konsep OBE Secara Keseluruhan	19
Rajah 1.2	Domain Pembelajaran (Bloom B.S., 1956)	19
Rajah 1.3	Contoh Domain Pembelajaran Mengikut Aras (Anderson <i>et al.</i> , 2001)	20
Rajah 1.4	Contoh Aktiviti PdP	21
Rajah 2.1	Rujukan Dalam Pembangunan Program Akademik Baharu	49
Rajah 2.2	Proses Pembangunan Program Akademik Baharu	51
Rajah 2.3	Sumber Data Analisis Pasaran	54
Rajah 2.4	Amalan Pendidikan Berimpak Tinggi	56
Rajah 2.5	Dokumen Diperlukan Mengikut Mesyuarat Program Akademik Baharu	57
Rajah 2.6 (a)	Anggaran Garis Masa Pembangunan Program Akademik Baharu (UA Berstatus Swaakreditasi)	58
Rajah 2.6 (b)	Anggaran Garis Masa Pembangunan Program Akademik Baharu (UA Bukan Berstatus Swaakreditasi)	59
Rajah 3.1	Ringkasan Proses Semakan Kurikulum	80
Rajah 3.2	Faktor Keperluan Semakan Program	81

SENARAI JADUAL

Jadual 1.1	Panduan Menganggarkan Peruntukan Jam Pembelajaran Kendiri Berdasarkan Jam Pertemuan Bersemuka bagi Pelbagai Aktiviti PdP	23
Jadual 1.2	Kerangka Kelayakan Malaysia (MQF) dan Pembelajaran Sepanjang Hayat	24
Jadual 1.3	Komponen Kursus Mengikut Keperluan MPTN dan MQA	26
Jadual 1.4	Penerangan Mengenai Komponen Penamaan Program Akademik	27
Jadual 1.5	Susunan Komponen Penamaan Mengikut Tahap Program	29
Jadual 1.6	Kaedah Penamaan Program Berdasarkan Struktur Program	30
Jadual 1.7	Ringkasan NEC untuk Bidang Pendidikan dan Latihan	33
Jadual 1.8	Takrifan Mod Penawaran Program	33
Jadual 1.9	Tahap dan Tempoh Pengajian	34
Jadual 1.10	Pengiraan Tempoh Minimum	35
Jadual 1.11	Takrifan Kaedah Pengajian	36
Jadual 3.1	Penerangan Kriteria Mekanisme Jumud, Beku dan Lupus Program Akademik	87

Akreditasi Sementara

Akreditasi Sementara adalah satu proses penilaian untuk memastikan sama ada sesuatu program itu telah menepati keperluan kualiti minimum sebelum sesuatu program akademik ditawarkan.

Akreditasi Penuh

Akreditasi Penuh adalah satu proses penilaian untuk memastikan kegiatan pembelajaran, pengajaran dan semua aktiviti lain yang berkaitan dengan sesuatu program yang ditawarkan oleh sesebuah UA telah memenuhi keperluan Kerangka Kelayakan Malaysia (*Malaysian Qualifications Framework*, MQF) dan menepati standard kualiti dalam Kod Amalan Akreditasi Program (*Code of Practice for Programme Accreditation*, COPPA), standard program atau keperluan badan profesional dan dasar-dasar semasa jaminan kualiti pendidikan tinggi.

Autonomi

Status yang memberi kebebasan dan tanggungjawab kepada sesebuah UA terhadap pentadbiran, pendanaan, akademik dan pengurusan sumber manusia. Namun demikian, beberapa perkara akan terus dikawal oleh Kementerian Pendidikan Malaysia selaras dengan peranannya sebagai pengawal selia dan penggubal dasar.

Bidang Tujahan

Bidang pembelajaran dan pengajaran, penyelidikan dan aktiviti lanjutan yang diberi penekanan di sesebuah UA.

Entiti Akademik

Fakulti, pusat pengajian, pusat akademik, sekolah, kulliyah, kolej atau institut yang menawarkan program akademik.

Francais (*Franchise*)

Suatu aktiviti yang melibatkan penawaran hak kepada *franchisee* oleh *franchisor* untuk memasarkan produk atau perkhidmatan pendidikan melalui peraturan, garis panduan dan yuran royalti sebagaimana dipersetujui secara bersama oleh *franchisor* dan *franchisee*.

Francaisi (*Franchisee*)

Pemberi Pendidikan Tinggi (PPT) yang menerima tawaran untuk memasarkan produk atau perkhidmatan pendidikan daripada *franchisor*.

Francaisor (*Franchisor*)

Pemberi Pendidikan Tinggi (PPT) atau agensi pemilik dan pengawal hak produk atau perkhidmatan pendidikan yang menawarkan *franchise* kepada *franchisee* yang berpotensi.

Hasil Pembelajaran

Standard yang hendak dicapai melalui pendidikan atau program latihan kemahiran atau kelayakan sebagaimana yang ditentukan oleh MQF.

Jawatankuasa Pengajian Fakulti/Program

Sebuah jawatankuasa yang dibentuk oleh entiti akademik yang keahliannya terdiri daripada ahli akademik/pakar UA tersebut dan boleh terdiri daripada pemegang taruh luar, termasuk ahli akademik daripada PPT lain, wakil industri, pakar rujuk dalam dan luar negara. Entiti akademik akan bertindak sebagai sekretariat sahaja dalam urusan jawatankuasa ini.

Kaedah Pengajian

Kaedah pengajian merujuk kepada sepenuh masa atau separuh masa.

Kaedah Pembelajaran dan Pengajaran

Aktiviti pembelajaran dan pengajaran yang membolehkan hasil pembelajaran dicapai.

Kaedah Penyampaian Program

Kaedah penyampaian kandungan pembelajaran kepada pelajar seperti konvensional atau jarak jauh.

Kelestarian Program

Kebolehtahanan program selepas ditawarkan bagi tempoh yang lama (mungkin melebihi 10 tahun) dengan mengambil kira keperluan negara dan permintaan pasaran pada masa hadapan.

Kursus

Unit pembelajaran dan pengajaran dalam suatu program yang juga boleh dikenali sebagai modul, mata pelajaran atau unit.

Lembaga Pengarah/Gabenor Universiti

Badan yang mengelola, membuat dasar dan mengawasi PPT, dan boleh menjalankan segala kuasa yang diberikan kepadanya tertakluk kepada Akta Universiti dan Kolej Universiti (AUKU) atau akta yang berkaitan dan perlembagaan PPT.

Matlamat Program

Penyataan menyeluruh tentang tujuan, falsafah dan rasional dalam penawaran sesuatu program.

Mod Penawaran Program

Mod penawaran program merujuk kepada kerja kursus, penyelidikan, mod campuran atau mod industri.

Objektif Pendidikan Program

Penyataan tentang ciri-ciri dan pencapaian graduan selepas tiga (3) hingga lima (5) tahun bergraduat.

Pakar Rujuk

Ahli akademik, badan profesional atau pihak industri yang pakar dalam sesuatu bidang dan mampu memberi penilaian dan ulasan terhadap program akademik berkaitan.

Pemberi Pendidikan Tinggi (PPT)

Sesuatu pertubuhan perbadanan, organisasi atau kumpulan orang lain yang mengendalikan program pendidikan tinggi atau latihan termasuk program latihan kemahiran yang membawa kepada penganugerahan kelayakan pendidikan tinggi atau yang menganugerahkan kelayakan pendidikan tinggi dan termasuklah pemberi pendidikan tinggi awam atau swasta, badan peperiksaan atau pensijilan atau wakil cawangannya.

Pesisir (*Offshore*)

Program akademik UA yang ditawarkan secara sepenuh atau sebahagiannya di lokasi luar kampus/premis induk di luar negara.

Program

Susunan kursus yang distruktur untuk suatu tempoh dan peringkat pembelajaran tertentu bertujuan untuk mencapai hasil pembelajaran yang telah ditentukan dan lazimnya menjurus kepada penganugerahan suatu kelayakan.

Program Baharu

Program akademik yang belum ditawarkan oleh mana-mana entiti akademik oleh UA yang memohon.

Program Pascasiswazah

Program pengajian di peringkat Sarjana (Tahap 7 MQF) dan ke atas.

Program Prasiswazah

Program pengajian di peringkat Sarjana Muda (Tahap 6 MQF) dan ke bawah.

Senat

Badan akademik tertinggi di sesebuah UA.

Swaakreditasi

Perakuan yang dikeluarkan oleh Agensi Kelayakan Malaysia (*Malaysian Qualifications Agency*, MQA) ke atas universiti yang terbukti mempunyai sistem jaminan kualiti dalaman yang kukuh dan mantap di bawah subseksyen 61(2), Akta Agensi Kelayakan Malaysia 2007.

Universiti Awam

Semua PPT awam negara seperti yang diiktiraf oleh Kementerian Pendidikan Malaysia.

SINGKATAN

APEL	<i>Accreditation for Prior Experiential Learning</i> /Pengakreditasi Pembelajaran Berasaskan Pengalaman Terdahulu
BOK	<i>Body of Knowledge</i> /Badan Pengetahuan
BPKP	Bahagian Pengurusan Kemasukan Pelajar
BPPA	Bahagian Pengurusan Pembangunan Akademik
CLO	<i>Course Learning Outcomes</i> /Hasil Pembelajaran Kursus
COL	<i>Critical Occupations List</i> /Senarai Pekerjaan Kritikal
COPPA	<i>Code of Practice for Programme Accreditation</i> /Kod Amalan Akreditasi Program
COPIA	<i>Code of Practice for Institutional Audit</i> /Kod Amalan Audit Institusi
CQI	<i>Continual Quality Improvement</i> /Penambahbaikan Kualiti Berterusan
FA	<i>Full Accreditation</i> /Akreditasi Penuh
GE	<i>Graduate Employability</i> /Kebolehpasaran Graduan
GOT	<i>Graduate on Time</i> /Bergraduat Dalam Tempoh
GPP	Gaji Permulaan Pertama
HIEPs	<i>High Impact Educational Practices</i> /Amalan Pendidikan Berimpak Tinggi
ILMIA	<i>Institute for Labour Market Information and Analysis</i>
JK	Jawatankuasa
JPA	Jabatan Perkhidmatan Awam
JPT	Jabatan Pendidikan Tinggi
JKPT	Jawatankuasa Pendidikan Tinggi
KC	Kertas Cadangan
KI	Kemahiran Insaniah
KPI	<i>Key Performance Indicators</i> /Petunjuk Prestasi Utama
KPM (PT)	Kementerian Pendidikan Malaysia (Pendidikan Tinggi)
KTMH	Kurikulum Tersedia Masa Hadapan
LI	Latihan Industri
LPU	Lembaga Pengarah Universiti

LGU	Lembaga Gabenor Universiti
Lol	<i>Letter of Intent</i> /Surat Hasrat
MDEC	<i>Malaysia Digital Economy Corporation</i>
MoA	<i>Memorandum of Agreement</i> /Memorandum Perjanjian
MOOC	<i>Massive Open Online Course</i> /Kursus Terbuka Dalam Talian
MoU	<i>Memorandum of Understanding</i> /Memorandum Persefahaman
MQA	<i>Malaysian Qualifications Agency</i> /Agensi Kelayakan Malaysia
MQR	<i>Malaysian Qualifications Register</i> /Daftar Kelayakan Malaysia
MUET	<i>Malaysian University English Test</i>
NEC	<i>National Education Code</i> /Kod Pendidikan Nasional
NPP	Nisbah Penawaran berbanding Permohonan
OBE	<i>Outcomes Based Education</i> /Pendidikan Berasaskan Hasil
ODL	<i>Open and Distance Learning</i> /Pembelajaran Secara Terbuka dan Jarak Jauh
OKU	Orang Kelainan Upaya
PA	<i>Provisional Accreditation</i> /Akreditasi Sementara
PdP	Pembelajaran dan Pengajaran
PEO	<i>Programme Educational Objectives</i> /Objektif Pendidikan Program
PJK	Pusat Jaminan Kualiti
PLO	<i>Programme Learning Outcomes</i> /Hasil Pembelajaran Program
PPPM (PT)	Pelan Pembangunan Pendidikan Malaysia (Pendidikan Tinggi)
PPT	Pemberi Pendidikan Tinggi
PTPTN	Perbadanan Tabung Pendidikan Tinggi Negara
RMK	Rancangan Malaysia
SLT	<i>Student Learning Time</i> /Jam Pembelajaran Pelajar
STPM	Sijil Tinggi Pelajaran Malaysia
TNC/RA	Timbalan Naib Canselor/Rektor (Akademik)
TVET	<i>Technical and Vocational Education and Training</i> /Program Latihan Teknikal dan Vokasional
UA	Universiti Awam
WBL	<i>Work-Based Learning</i> /Pembelajaran Berasaskan Kerja

BAB 1 PENDAHULUAN

1.1 PENGENALAN

Garis panduan ini merangkumi penyediaan dokumen yang berkaitan pembangunan program akademik baharu, semakan kurikulum bagi program sedia ada serta perubahan maklumat program. Ia diterbitkan untuk membantu Universiti Awam (UA) mendapatkan perakuan Jawatankuasa Pendidikan Tinggi (JKPT), Jabatan Pendidikan Tinggi (JPT), Kementerian Pendidikan Malaysia (Pendidikan Tinggi) [KPM (PT)] dan seterusnya memperoleh kelulusan Menteri Pendidikan. Garis panduan ini diharapkan dapat membantu UA menyedia dan melengkapkan dokumen permohonan dan seterusnya melicinkan lagi proses berkaitan pembangunan program akademik di UA.

Semua permohonan program baharu perlu mematuhi keperluan Kerangka Kelayakan Malaysia (*Malaysian Qualifications Framework*, MQF), Kod Amalan Akreditasi Program (*Code of Practice for Programme Accreditation*, COPPA) dan standard program berkaitan yang diurus tadbir oleh Agensi Kelayakan Malaysia (*Malaysian Qualifications Agency*, MQA) serta manual/garis panduan badan profesional (jika berkaitan).

Bab 1 meliputi istilah dan perkara penting berkaitan program akademik yang perlu difahami oleh semua UA.

Bab 2 memberi penerangan lanjut tentang proses untuk mendapatkan kelulusan bagi penawaran program akademik baharu.

Bab 3 memberi fokus kepada panduan berkaitan semakan kurikulum bagi program sedia ada serta proses perubahan maklumat program-

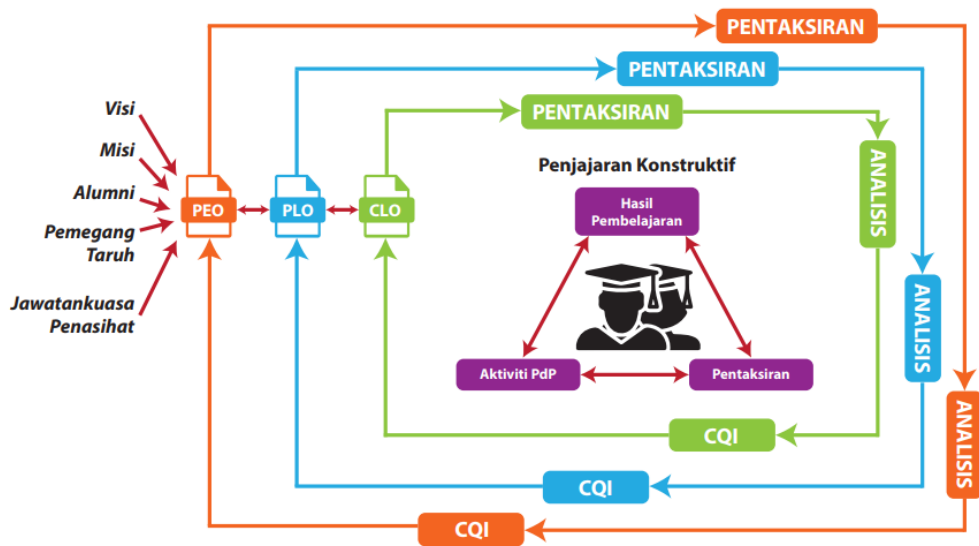
1.2 KONSEP PENDIDIKAN BERASASKAN HASIL (*OUTCOME-BASED EDUCATION*, OBE)

Pendidikan Berasaskan Hasil (*Outcome-based Education*, OBE) secara umumnya memberi fokus kepada pencapaian hasil pembelajaran. Hasil pembelajaran perlu diukur dan dianalisis bagi mengenal pasti kekuatan dan kelemahan sesuatu program akademik. Ia perlu disusuli dengan inisiatif penambahbaikan yang dijalankan bagi mengukuhkan program akademik berkenaan. Proses ini dijalankan secara berterusan pada pelbagai peringkat program yang dikenali sebagai Penambahbaikan Kualiti Berterusan (*Continual Quality Improvement*, CQI).

Prestasi sesebuah program akademik yang dibangunkan dinilai dalam dua (2) aspek utama iaitu pencapaian Objektif Pendidikan Program (*Program Educational Objectives*, PEO) dan Hasil Pembelajaran Program (*Program Learning Outcomes*, PLO). PLO dinilai sebaik sahaja pelajar selesai pengajian manakala PEO dinilai antara tiga (3) hingga lima (5) tahun selepas pelajar bergraduat. Pernyataan bagi kedua-dua PEO dan PLO perlu dihasilkan dengan mengambil kira maklum balas daripada pihak pemegang taruh bukan sahaja pada permulaan program tetapi juga secara berkala untuk tujuan penambahbaikan program akademik. **Rajah 1.1** menunjukkan konsep OBE secara keseluruhan termasuk Penjajaran Konstruktif (*Constructive Alignment*, CA).

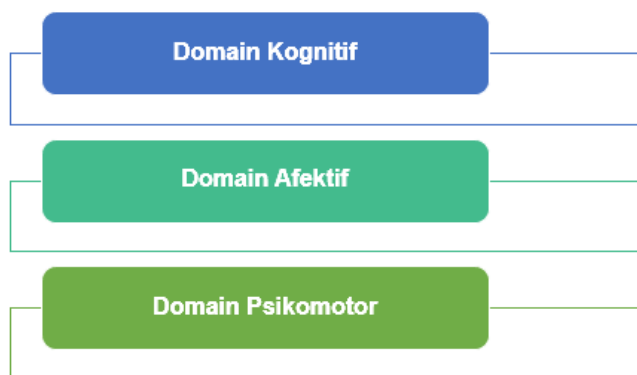
1.2.1 Penjajaran Konstruktif

OBE (Spady, 1994) bermula dengan gambaran yang jelas tentang apa yang penting untuk pelajar boleh lakukan, diikuti dengan penyusunan kurikulum, kaedah Pembelajaran dan Pengajaran (PdP) serta pentaksiran bagi memastikan pembelajaran berlaku. Ini adalah selaras dengan Penjajaran Konstruktif Biggs (1999) dalam **Rajah 1.1** yang menunjukkan hubungan antara hasil pembelajaran, aktiviti PdP dan pentaksiran. Selaras dengan konsep OBE, penjajaran konstruktif perlu berlaku di kedua-dua peringkat iaitu kursus dan program. Ini diperjelaskan melalui pemetaan antara semua Hasil Pembelajaran Kursus (*Course Learning Outcomes*, CLO) dalam kurikulum dengan PLO serta pemetaan antara PLO dengan PEO.

Rajah 1.1: Konsep OBE Secara Keseluruhan

Untuk mencapai matlamat pendidikan dalam OBE, tiga (3) domain pembelajaran yang terlibat adalah seperti yang ditunjukkan dalam **Rajah 1.2**.

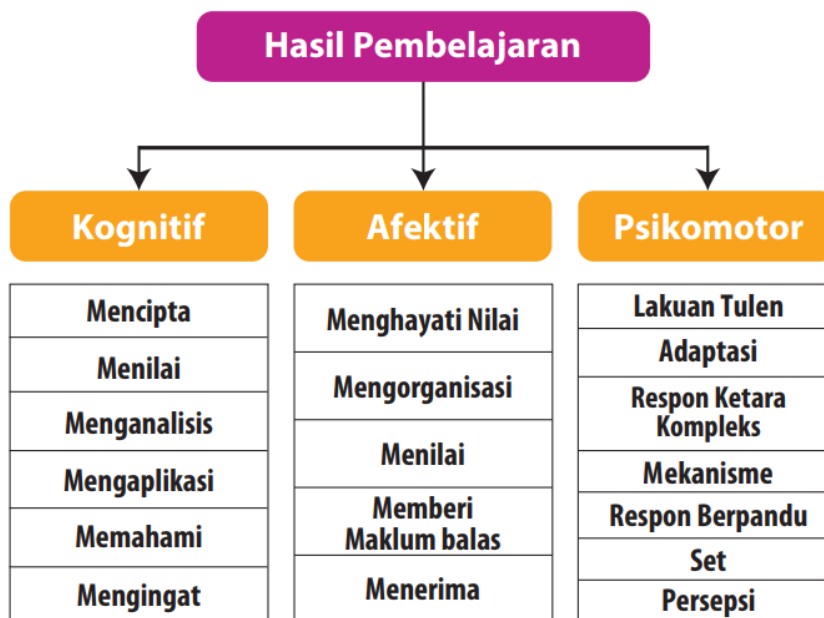

Rajah 1.2: Domain Pembelajaran (Bloom B. S., 1956)

Setiap kursus dalam kurikulum program yang dibangunkan perlu mengambil kira domain pembelajaran berkenaan dalam menghasilkan pernyataan bagi CLO yang seterusnya akan dipetakan kepada PLO. Secara umumnya CLO dan PLO terdiri daripada dua (2) komponen utama iaitu kemahiran yang meliputi ilmu pengetahuan berkaitan bidang berkenaan serta kemahiran insaniah yang merujuk kepada

penguasaan terhadap kemahiran yang bersifat bukan akademik dan lebih memfokus kepada pembangunan kompetensi diri, personaliti dan kemanusiaan.

Bagi kemahiran yang meliputi ilmu pengetahuan berkaitan bidang berkenaan, panduan bagi pernyataan CLO dan PLO adalah merujuk kepada ketiga-tiga domain pembelajaran seperti yang ditunjukkan dalam **Rajah 1.2**. Domain kognitif secara umumnya melibatkan konsep pengetahuan dan perkembangan tingkah laku serta kemahiran daya fikir yang merujuk kepada aras kompleksiti contohnya, Taksonomi Bloom (1956). Domain afektif menerangkan perkembangan sikap, prinsip dan nilai manusia seperti yang dicadangkan oleh Krathwohl (1973) manakala domain psikomotor merujuk kepada dimensi fizikal pembelajaran yang melibatkan pergerakan secara fizikal, koordinasi dan kemahiran motor menurut Simpson (1972). **Rajah 1.3** memberikan contoh setiap domain pembelajaran yang disusun bermula daripada aras tinggi kepada rendah mengikut Anderson *et al.* (2001) (*Revised Bloom's Taxonomy 2001*).

Rajah 1.3: Contoh Domain Pembelajaran Mengikut Aras (Anderson *et al.*, 2001)

Bagi kemahiran insaniah pula, panduan bagi pernyataan CLO dan PLO adalah merujuk kepada definisi operasi kemahiran insaniah seperti yang digariskan dalam MQF.

Selaras dengan konsep penjajaran konstruktif, aktiviti PdP yang dijalankan bagi sesuatu kursus dalam kurikulum program perlulah sejajar dengan CLO. **Rajah 1.4** menunjukkan contoh aktiviti PdP yang berfokuskan kepada Pembelajaran Berpusatkan Pelajar (*Student-Centered Learning, SCL*). Bagi memenuhi keperluan Kurikulum Tersedia Masa Hadapan (KTMH), UA adalah disarankan untuk menggunakan aktiviti PdP abad ke-21 seperti *heutagogy*, *peeragogy* dan *cybergogy*. Aktiviti PdP yang dijalankan juga perlu disokong oleh ruang pembelajaran serta teknologi futuristik seperti *learning and data analytics*, *augmented reality*, *3D printing*, *cloud computing*, *gamification*, *biometric*, *robotic*, *artificial intelligence* (AI) dan *Internet of Things* (IoT).

Rajah 1.4: Contoh Aktiviti PdP

Pentaksiran memainkan peranan penting dalam konsep penjajaran konstruktif. Proses pentaksiran dalam kursus akan membantu memastikan sama ada CLO telah tercapai seperti yang dihasratkan. Selain itu, pentaksiran juga dapat memberi maklum balas tentang keberkesanan aktiviti PdP yang dijalankan. Secara umumnya terdapat dua (2) jenis pentaksiran dalam kursus iaitu formatif dan sumatif. Pentaksiran formatif merujuk kepada pengumpulan data dan maklum balas keputusan yang dijalankan secara berterusan yang bertujuan membolehkan pelajar

melakukan penambahbaikan berterusan terhadap pembelajaran serta aktiviti PdP yang berkaitan. Pentaksiran sumatif pula direka bentuk untuk menghasilkan maklumat yang dapat digunakan untuk membuat keputusan tentang kejayaan pelajar secara keseluruhan iaitu merujuk kepada penggredan.

Dalam OBE, pentaksiran boleh dilaksanakan secara langsung atau tidak langsung yang merangkumi kedua-dua peringkat kursus dan program. Pentaksiran langsung di peringkat kursus melibatkan penggunaan instrumen pentaksiran seperti peperiksaan akhir, ujian, kuiz, laporan, tugas dan lain-lain yang direka bentuk berdasarkan CLO. Pentaksiran tidak langsung pula melibatkan penggunaan borang soal-selidik, borang maklum balas, temu ramah dan lain-lain yang dapat memberikan maklumat tentang tahap pengalaman pembelajaran dalam kursus dan program akademik dari perspektif pelajar, alumni dan pihak pemegang taruh lain.

Bagi memenuhi keperluan KTMH untuk melahirkan graduan yang dinamik, seimbang dan holistik dalam pelbagai domain, UA juga disarankan untuk mempelbagaikan kaedah pentaksiran termasuklah pentaksiran alternatif yang dapat mengukur pengalaman pembelajaran pelajar. Contoh pentaksiran alternatif ialah autentik, pencapaian, bersepadu, kontemporari, masa nyata, berasaskan cabaran dan profil.

1.2.2 Jam Pembelajaran Pelajar (*Student Learning Time, SLT*)

Selaras dengan penekanan OBE terhadap pembelajaran berpusatkan pelajar, ukuran jam pembelajaran dibuat berdasarkan masa pembelajaran pelajar. SLT merupakan masa pembelajaran berkesan atau usaha pelajar dalam proses pembelajaran atau jumlah masa pelaksanaan keseluruhan aktiviti PdP yang digunakan untuk mencapai CLO yang ditetapkan. SLT merangkumi masa pelaksanaan semua aktiviti PdP sama ada dijalankan secara formal atau tidak formal. SLT sesuatu kursus terdiri daripada jam pembelajaran bersemuka (contohnya kuliah, tutorial, amali dan lain-lain), jam pembelajaran sendiri (contohnya persediaan pentaksiran, ulangkaji, tugas, projek) dan jam pentaksiran formal (contohnya pentaksiran berterusan dan peperiksaan akhir). Setiap kredit kursus mengambil kira nilai nosional 40 jam usaha atau masa pembelajaran pelajar.

Contoh jadual pengiraan SLT diberi dalam **Lampiran 1.1**. Jumlah jam yang dicadangkan hanyalah sebagai panduan kerana ia amat bergantung kepada kompleksiti sesuatu disiplin/kursus atau aktiviti. Pertimbangan pengiraan jumlah jam perlu mengambil kira keperluan atau syarat disiplin/kursus berkenaan. **Jadual 1.1** menunjukkan cadangan peruntukan jam pembelajaran sendiri berdasarkan jam pertemuan bersemuka bagi pelbagai aktiviti PdP.

Jadual 1.1: Panduan Menganggarkan Peruntukan Jam Pembelajaran Kendiri Berdasarkan Jam Pertemuan Bersemuka bagi Pelbagai Aktiviti PdP

Aktiviti Pembelajaran	Jam Pertemuan Bersemuka	Jam Pembelajaran Kendiri
Kuliah	1	1 – 2
Tutorial	1	1
Amali dan praktikum	3	3
Kerja studio	2	2
Pembelajaran berasaskan masalah (PBL)	2	4
Perbincangan kumpulan kecil	1 – 2	1
Pembentangan	1	3 – 4
Pentaksiran sumatif	3	3
Tugasan bertulis sebanyak 2000 perkataan	-	10 – 12
Projek tahun akhir sarjana muda 6 – 10 kredit	240 – 400	
Latihan industri* 4 – 12 kredit	160 – 480	

* Pengiraan jam pembelajaran untuk latihan industri dikira berdasarkan bilangan jam pembelajaran berkesan (*effective learning*) bagi satu (1) hari (4 jam sehari) didarab dengan bilangan hari bagi satu (1) minggu (5 hari) dan bilangan minggu latihan industri (Contoh: 4 jam x 5 hari x 2 minggu = 40 jam). Dalam membangunkan program akademik Mod Industri, jumlah kredit perlulah merujuk kepada Garis Panduan Pelaksanaan Mod Pengajian 2u2i dan Garis Panduan Amalan Baik: Pembelajaran Berasaskan Kerja (GGP: WBL).

1.3 KERANGKA KELAYAKAN MALAYSIA (MALAYSIAN QUALIFICATIONS FRAMEWORK, MQF)

MQF ialah pengisytiharan Malaysia tentang kelayakan sistem pendidikan dan standard kualiti yang mesti dimiliki oleh kelayakan tersebut dan merupakan kerangka rujukan utama kepada PPT dalam jaminan kualiti untuk membangun dan menawarkan program pendidikan tinggi negara. **Jadual 1.2** merumuskan tahap MQF.

**Jadual 1.2: Kerangka Kelayakan Malaysia (MQF)
dan Pembelajaran Sepanjang Hayat**

Tahap MQF	Kredit Bergraduat Minimum	Sektor Akademik	Sektor TVET	Pembelajaran Sepanjang Hayat/Kriteria APEL untuk APEL(A)
8	Tiada kredit bergraduat	Kedoktoran secara penyelidikan		Kriteria Kemasukan: - Berumur 35 tahun. - Mempunyai Sarjana Muda dalam bidang berkaitan atau setara dengannya. - Mempunyai lima (5) tahun pengalaman bekerja. - Lulus penilaian APEL (tertakluk kepada ketetapan MQA).
	80	Kedoktoran secara mod campuran dan kerja kursus		
7	Tiada kredit bergraduat	Sarjana secara penyelidikan		Kriteria Kemasukan: - Berumur 30 tahun. - Mempunyai STPM/Diploma/setara dengannya. - Mempunyai pengalaman bekerja yang relevan. - Lulus penilaian APEL.
	40	Sarjana secara mod campuran dan kerja kursus		
	40	Sarjana secara kerja kursus		
	30	Diploma Pascasiswazah		
	20	Sijil Pascasiswazah		

Tahap MQF	Kredit Bergraduat Minimum	Sektor Akademik	Sektor TVET	Pembelajaran Sepanjang Hayat/Kriteria APEL untuk APEL(A)
6	120	Sarjana Muda		Kriteria Kemasukan: • Berumur 21 tahun. • Mempunyai pengalaman bekerja yang relevan. • Lulus penilaian APEL.
	66*	Diploma Siswazah		
	36*	Sijil Siswazah		
5	40	Diploma Lanjutan	5	-
4	90	Diploma	4	Kriteria Kemasukan: • Berumur 20 tahun. • Mempunyai pengalaman bekerja yang relevan. • Lulus penilaian APEL.
3	60	Sijil	3	Kriteria Kemasukan: • Berumur 19 tahun. • Mempunyai pengalaman bekerja yang relevan. • Lulus penilaian APEL.
2	30	Sijil	2	3R (membaca, menulis dan mengira).
1	15	Sijil	1	

* merangkumi enam (6) kredit daripada Kelompok U1 Mata Pelajaran Pengajian Umum (MPU)

1.4 REKA BENTUK KURIKULUM

Reka bentuk kurikulum bagi program akademik hendaklah mengambil kira tiga (3) komponen kursus iaitu Kursus Umum, Kursus Teras dan Kursus Elektif. Secara umumnya kurikulum program akademik yang direka bentuk hendaklah mematuhi keperluan kredit bergraduat minimum mengikut keputusan minit mesyuarat Majlis Pendidikan Tinggi Negara (MPTN) Bil. 1 Tahun 1999 dan standard MQF. **Jadual 1.3** memberi tafsiran kepada tiga (3) komponen kursus berkaitan serta panduan julat peratus kredit mengikut komponen kursus dalam mereka bentuk kurikulum bagi

program akademik Tahap 6 MQF. Bagi program yang perlu mendapat pengiktirafan badan profesional atau yang mempunyai standard program khusus, UA hendaklah memastikan keperluan yang ditetapkan oleh standard berkenaan juga dipatuhi.

Jadual 1.3: Komponen Kursus Mengikut Keperluan MPTN dan MQA

Komponen Kursus	Tafsiran	Peratusan (%)
Kursus Umum	Kursus yang ditetapkan oleh KPM (PT) dalam silibus Mata Pelajaran Pengajian Umum (MPU) dan kursus umum yang ditetapkan oleh UA (jika ada) yang wajib diikuti oleh setiap pelajar.	10-20
Kursus Teras	Kursus teras disiplin yang wajib diikuti oleh pelajar.	50-65
Kursus Elektif	Kursus lain yang boleh dipilih oleh pelajar.	25-30

Nota: Komponen kursus di atas terpakai untuk program peringkat Sarjana Muda yang tiada program standard.

Bagi memenuhi keperluan KTMH, UA adalah disarankan untuk membangunkan program dengan struktur kurikulum organik dan boleh ubah. Struktur kurikulum organik merujuk kepada kurikulum yang telah direka bentuk dengan ciri-ciri yang membolehkannya berkembang dari semasa ke semasa dengan mengambil kira ilmu pengetahuan kontemporari. Struktur kurikulum boleh ubah pula merujuk kepada bentuk kurikulum itu sendiri yang boleh diubah mengikut perubahan yang berlaku dalam persekitaran pembelajaran dan selaras dengan keperluan industri yang pelbagai serta perkembangan di peringkat global. Kriteria struktur kurikulum organik dan boleh ubah meliputi aspek disiplin bertemu (*convergent disciplines*) [pelbagai disiplin (*multidisciplinary*), antara disiplin (*interdisciplinary*) dan merentas disiplin (*transdisciplinary*)], fleksibel dan bukan konvensional, perkongsian industri dan global.

1.5 PENAMAAN PROGRAM

UA bertanggungjawab memastikan keperluan kelayakan yang dianugerah serta penamaan sesuatu program akademik adalah selaras dengan keperluan MQF,

Dasar Penamaan Program Pendidikan Tinggi Malaysia dan manual/garis panduan badan profesional, sekiranya ada. Penamaan untuk sesuatu kelayakan program akademik yang ingin dianugerahkan oleh UA perlulah tepat bagi memastikan penamaan yang diguna pakai tidak mengelirukan pihak pemegang taruh. Senat UA bertanggungjawab dalam memastikan ketepatan penunjuk disiplin umum dan penunjuk bidang yang bersesuaian.

Penamaan sesuatu kelayakan program seharusnya dibina daripada tiga (3) komponen iaitu:

- i. Tahap Kelayakan (*Qualification Level*);
- ii. Penunjuk Disiplin Umum (*Broad Discipline Area*); dan
- iii. Penunjuk Bidang (*Qualifier*).

Penerangan bagi setiap komponen tersebut diberikan dalam **Jadual 1.4**.

Jadual 1.4: Penerangan Mengenai Komponen Penamaan Program Akademik

Perkara	Huraian
Tahap Kelayakan (<i>Qualification Level</i>)	Tahap kelayakan merujuk kepada tahap program akademik bagi sesuatu kelayakan akademik seperti yang dipetakan dalam MQF. Ciri-ciri tahap ini adalah berdasarkan penetapan dalam MQF seperti hasil pembelajaran, kredit bergraduat, beban pembelajaran dan komposisi kemahiran. Contohnya tahap Diploma, Sarjana Muda, Kedoktoran dan lain-lain.
Penunjuk Disiplin Umum (<i>Broad Discipline Area</i>)	Menyatakan bidang umum sesuatu program akademik. Nama bidang yang diguna pakai mestilah: i. tidak menjurus kepada sebarang pengkhususan tetapi menyatakan di mana pengkhususan bidang tersebut boleh dikelompokkan (contohnya, pendidikan dan sastera); dan ii. bidang yang lazim diguna pakai secara meluas sama ada di peringkat tempatan, antarabangsa mahupun profesional. Contohnya Sastera (<i>Arts</i>), Sains (<i>Science</i>), Kejuruteraan (<i>Engineering</i>), Pendidikan (<i>Education</i>), Perniagaan (<i>Business</i>), Undang-undang (<i>Law</i>) dan lain-lain.

Perkara	Huraian
	Nota: Penentuan penunjuk disiplin umum Sastera (<i>Arts</i>) atau Sains (<i>Science</i>) perlu berdasarkan: i. kandungan utama kurikulum program pengajian: a. Bagi disiplin umum Sastera, kandungan utama kurikulum haruslah terdiri daripada kursus sains sosial dan kemanusiaan. Contohnya bahasa, sastera, seni, muzik, sejarah, geografi, sosiologi, antropologi dan lain-lain. b. Bagi disiplin umum Sains, kandungan utama kurikulum haruslah terdiri daripada kursus sains, matematik/statistik dan teknikal. Contohnya, sains komputer, sains aktuari, kejururawatan, fizik, kimia, matematik, botani, zoologi dan lain-lain. ii. struktur program pengajian: Program pengajian tahap Sarjana secara mod campuran dan penyelidikan sahaja boleh menggunakan penunjuk disiplin umum Sains bagi bidang pengajian selain bidang Sains.
Penunjuk Bidang (<i>Qualifier</i>)	Penyataan tentang bidang utama program yang melambangkan 50% hingga 65% pengetahuan dalam bidang tersebut. Contoh: i. Sarjana Muda Ekonomi/<i>Bachelor in Economics</i> ii. Sarjana Muda Kejururawatan/<i>Bachelor in Nursing</i> iii. Sarjana Muda Sains Komputer/<i>Bachelor in Computer Science</i>

Kaedah susunan komponen penamaan program/kelayakan bagi setiap tahap lazimnya adalah seperti turutan berikut:

- i. tahap kelayakan;
- ii. kata depan (*preposition*) *of*;
- iii. penunjuk disiplin umum (*broad discipline area*);
- iv. kata depan (*preposition*) *in* (dalam); dan
- v. penunjuk bidang (*qualifier*)

Jadual 1.5 menunjukkan susunan komponen penamaan mengikut tahap program berserta contohnya.

Jadual 1.5: Susunan Komponen Penamaan Mengikut Tahap Program

Program	Tahap Kelayakan	Kata Depan 'of'	Petunjuk Disiplin Umum	Kata Depan 'in'	Penunjuk Disiplin Bidang	Contoh Penamaan
Sijil	√	-	-	√	√	Sijil Seni Kulinari/ <i>Certificate in Culinary Arts</i>
Diploma	√	-	-	√	√	Diploma Fisioterapi/ <i>Diploma in Physiotherapy</i>
Sarjana Muda (Pilihan 1)	√	√	√	√	√	Sarjana Muda Sastera dalam Pemasaran Media/ <i>Bachelor of Arts in Media Marketing</i>
Sarjana Muda (Pilihan 2)	√	-	-	√	√	Sarjana Muda Sains Aktuari/ <i>Bachelor in Actuarial Science</i>
Sarjana dan Kedoktoran secara Kerja Kursus dan Mod Campuran (Pilihan 1)	√	√	√	√	√	Sarjana Sains dalam Pengurusan Penjagaan Kesihatan/ <i>Master of Science in Healthcare Management</i> Doktor Pentadbiran Perniagaan dalam Pemasaran/ <i>Doctor of Business Administration in Marketing</i>
Sarjana dan Kedoktoran secara Kerja Kursus dan Mod Campuran (Pilihan 2)	√	-	-	√	√	Sarjana Dakwah/ <i>Master in Da'wah</i> Doktor Kejuruteraan/

Program	Tahap Kelayakan	Kata Depan 'of'	Petunjuk Disiplin Umum	Kata Depan 'in'	Penunjuk Disiplin Bidang	Contoh Penamaan
						<i>Doctor in Engineering</i>
Sarjana dan Kedoktoran secara Penyelidikan (Pilihan 1)	√	√	√	√	√	Sarjana Sains dalam Kejuruteraan Perisian/ <i>Master of Science in Software Engineering</i>
Sarjana dan Kedoktoran secara Penyelidikan (Pilihan 2)	√	√	√	-	-	Doktor Falsafah/ <i>Doctor of Philosophy (PhD)</i>

Bagi penamaan program dalam Bahasa Melayu, penggunaan kata depan 'dalam' boleh digugurkan mengikut norma penamaan sesuatu program. Contohnya, Sarjana Muda Pertanian/*Bachelor in Agriculture* berbanding Sarjana Muda dalam Pertanian. Penetapan penamaan bagi program yang mempunyai struktur tertentu adalah seperti dalam **Jadual 1.6**.

Jadual 1.6: Kaedah Penamaan Program Berdasarkan Struktur Program

Bil.	Struktur Program	Huraian
1.	Major	Program yang mempunyai sekurang-kurangnya 70%* komponen dalam sesuatu bidang utama program. Contohnya Sarjana Muda Sains Aktuari/ <i>Bachelor in Actuarial Science</i>
2.	Major dengan Pengkhususan (Major with Specialisation)	Program yang mempunyai bidang pengkhususan tertentu yang meliputi 25-30%* pengetahuan dalam sesuatu bidang utama program**. Bidang pengkhususan ini dinyatakan dalam kurungan. Contohnya Sarjana Muda Sains Komputer (Pengaturcaraan)/ <i>Bachelor of Computer Science (Programming)</i> . Bagi program tahap Sijil dan Diploma , struktur program dengan pengkhususan tidak dibenarkan, maka penamaan sedemikian tidak boleh diterima pakai.

Bil.	Struktur Program	Huraian
3.	Major-minor	Program yang mempunyai bidang pengajian minor yang merangkumi 25-30% pengetahuan dalam bidang pengajian lain daripada bidang utama**. Penamaan program jenis ini menggunakan kata hubung 'dengan' (with) antara bidang utama dan bidang pengajian lain. Contohnya Sarjana Muda Ekonomi dengan Matematik/<i>Bachelor in Economics with Mathematics</i>. Bagi program tahap Sijil dan Diploma, struktur program dengan minor tidak dibenarkan, maka penamaan sedemikian tidak boleh diterima pakai.
4.	Dwimajor (Double Major)	Program yang mempunyai disiplin umum yang sama dalam dua bidang berbeza dengan peratus pengetahuan setiap bidang sebanyak 50%* daripada kandungan teras program Penamaan program menggunakan kata hubung 'dan' (and) antara bidang. Contohnya Sarjana Muda Pengurusan Sumber Manusia dan Kewangan/<i>Bachelor in Human Resource Management and Finance</i>. Program dwimajor dibenarkan pada tahap Sarjana Muda. Bagi program tahap Sijil dan Diploma, struktur program dwimajor tidak dibenarkan, maka penamaan sedemikian tidak boleh diterima pakai. Walau bagaimanapun, penamaan program yang bidangnya berkait rapat seperti Diploma Kejuruteraan Elektrik dan Elektronik/<i>Diploma in Electrical and Electronics Engineering</i> serta Diploma Perbankan dan Kewangan/<i>Diploma in Banking and Finance</i> adalah dibenarkan.
5.	Dwi Ijazah (Double Degree)	Gabungan dua (2) program pengajian daripada bidang yang berbeza yang melibatkan institusi yang sama atau dua (2) institusi penganugerahan ijazah (<i>degree granting institutions</i>) yang bekerjasama dan setanding (<i>equal standing</i>) dan membawa kepada penganugerahan dua (2) skrol oleh institusi yang terlibat. Contohnya Sarjana Muda Sains Matematik/<i>Bachelor of Science in Mathematics</i> dan Sarjana Muda Pentadbiran Perniagaan/<i>Bachelor of Business Administration</i>.

Bil.	Struktur Program	Huraian
6.	Dual Ijazah (Dual Degree)	Gabungan dua (2) program pengajian daripada bidang yang sama atau hampir sama yang melibatkan dua (2) institusi penganugerahan ijazah (<i>degree granting institutions</i>) yang bekerjasama dan setanding (<i>equal standing</i>) dan membawa kepada penganugerahan dua (2) skrol oleh institusi yang terlibat. Contohnya Sarjana Muda Kewangan/<i>Bachelor in Finance</i> dari Universiti A dan Sarjana Muda Perbankan/<i>Bachelor in Banking</i> dari Universiti B.
7.	Ijazah Bersama (Joint Degree)	Program pengajian yang melibatkan pembangunan program akademik baharu secara kerjasama oleh dua (2) atau lebih institusi penganugerah ijazah (<i>degree granting institution</i>) yang setanding (<i>equal standing</i>) dan membawa kepada penganugerahan satu (1) skrol oleh institusi yang terlibat.

Nota: Sekiranya peratusan suatu bidang pengetahuan tidak mencapai 25% daripada bidang utama program, bidang ini tidak dinyatakan sebagai pengkhususan pada penamaan program sebaliknya hanya dinyatakan dalam transkrip akademik.

* Pengiraan peratusan major, pengkhususan dan minor adalah berdasarkan jumlah kredit keseluruhan (tidak termasuk Kursus Umum).

** Bidang utama merujuk kepada bidang teras program.

1.6 KOD PENDIDIKAN NASIONAL (NATIONAL EDUCATION CODE, NEC)

Manual *National Education Code* (NEC) merupakan sumber rujukan untuk mengklasifikasikan bidang pendidikan dan latihan di Malaysia. Melalui penetapan NEC, kod bidang pengajian dan latihan yang seragam serta data dan maklumat yang berkualiti, tepat dan sahih dapat dihasilkan. NEC terdiri daripada tiga (3) digit berdasarkan kepada hierarki klasifikasi bidang pendidikan dan latihan seperti **Jadual 1.7.**

Jadual 1.7: Ringkasan NEC untuk Bidang Pendidikan dan Latihan

Digit	Bidang (<i>Field</i>)	Rujukan	Bilangan Bidang
1-Digit	Utama (<i>Broad</i>)	Bidang pendidikan dan latihan yang umum	9
2-Digit	Spesifik (<i>Narrow</i>)	<i>International Standard Classification of Education 97 (ISCED97)</i>	25
3-Digit	Terperinci (<i>Detailed</i>)	<i>EUROSTAT (Statistical Office of the European Communities)</i> dan telah disesuaikan mengikut keperluan Bidang Pengajian Negara	84

Bagi program antara disiplin (*interdisciplinary*), pelbagai bidang (*multidisciplinary*), dan merentas disiplin (*transdisciplinary*), klasifikasi bidang terperinci ditentukan berdasarkan kandungan program yang dominan. Kriteria untuk menentukan dominasi adalah berdasarkan masa pembelajaran pelajar yang diperuntukkan bagi sesuatu bidang atau konsep majoriti adalah terpakai.

1.7 MOD PENAWARAN PROGRAM

Setiap UA disarankan untuk mereka bentuk program berdasarkan empat (4) mod penawaran seperti yang dijelaskan di dalam **Jadual 1.8**.

Jadual 1.8: Takrifan Mod Penawaran Program

Mod Penawaran	Takrifan
Kerja Kursus 	PdP melibatkan gabungan tugas (kerja kursus) dan/atau praktikum, dan/atau penghasilan kertas projek yang dinilai untuk pemberian gred pada pelajar. Tugas/kerja kursus ini boleh dalam bentuk penulisan, pembentangan, persembahan dan sebagainya. (Sumber: Garis Panduan Pelaksanaan Mod Pengajian 2u2i. Jabatan Pendidikan Tinggi, 2017)

Mod Penawaran	Takrifan
Mod Industri 	Gabungan pembelajaran di dalam kampus dan di luar kampus (aplikasi pembelajaran sebenar di tempat kerja) sepanjang tempoh pengajian yang melibatkan pihak UA dan industri dalam pembangunan dan penyampaian kurikulum. Ia boleh ditawarkan di dalam pelbagai kombinasi seperti 3u1i, 2u2i, 2u1i dan 1½u1i. (Sumber: Garis Panduan Pelaksanaan Mod Pengajian 2u2i, 2017. Jabatan Pendidikan Tinggi; Surat Makluman MQA Bil. 3/2016. Ruj. 100-1/7/2/(20), 25 Februari 2016).
Penyelidikan 	Menumpukan sepenuhnya kepada kerja penyelidikan yang membawa kepada penghasilan tesis atau disertasi.
Mod Campuran 	Gabungan kerja kursus dan penyelidikan yang membawa kepada penghasilan kertas projek atau disertasi. Nisbah kerja kursus kepada penyelidikan ialah antara 50:50 atau 40:60 atau 30:70 (Sumber: Standard: Ijazah Sarjana dan Kedoktoran, MQA, 2013).

1.8 TEMPOH PENGAJIAN

Penawaran sesebuah program akademik di UA adalah tertakluk kepada tempoh pengajian. Dalam hal ini, tempoh minimum/lazim bagi setiap tahap pengajian program adalah seperti dijelaskan pada **Jadual 1.9**.

Jadual 1.9: Tahap dan Tempoh Pengajian

Tahap Pengajian	Tempoh Pengajian Minimum ^a
Diploma	2 tahun
Diploma Lanjutan	2 semester**
Sijil Siswazah	2 semester**

Tahap Pengajian	Tempoh Pengajian Minimum ^a
Diploma Siswazah	3 ½ semester**
Sarjana Muda	3 tahun
Sijil Pascasiswazah	1 semester**
Diploma Pascasiswazah	1 ½ semester** (1 semester panjang dan 1 semester pendek)
Sarjana – Penyelidikan	2 tahun*
Sarjana – Mod Campuran dan Kerja Kursus	1 tahun*
Kedoktoran – Penyelidikan	3 tahun*
Kedoktoran – Mod Campuran dan Kerja Kursus	3 tahun*

^a pelaksanaan tempoh minimum ini juga tertakluk kepada keperluan badan profesional bagi program profesional serta keperluan bidang-bidang tertentu seperti yang digariskan dalam standard bidang.

* tempoh lazim

** pengiraan tempoh minimum

Pengiraan tempoh minimum dibuat dengan merujuk kepada **Jadual 1.10**.

Jadual 1.10: Pengiraan Tempoh Minimum

Semester	Minggu	Catatan
1 semester panjang	17 minggu (14 minggu pembelajaran + 1 minggu persediaan + 2 minggu peperiksaan)	Tempoh minimum program mungkin berubah sekiranya UA menggunakan sistem semester selain daripada yang dinyatakan disini. Dalam kes ini, tempoh minimum hendaklah ditentukan berdasarkan pengiraan SLT
1 semester pendek	9 minggu (7 minggu pembelajaran + 1 minggu persediaan + 1 minggu peperiksaan)	

Jumlah kredit maksimum yang boleh didaftarkan oleh seseorang pelajar dalam satu (1) sesi akademik adalah 50 kredit (43 minggu), manakala bagi situasi yang melibatkan latihan industri dan pengendalian peperiksaan, pelajar boleh mendaftar sehingga maksimum 52 kredit (45 minggu).

Jam kredit maksimum bagi satu (1) semester adalah 20 kredit. Kiraan 20 kredit maksimum per semester adalah berdasarkan pengiraan SLT bagi 17 minggu pengajian dalam satu (1) semester. Kredit maksimum akan berkurangan sekiranya PPT menggunakan sistem semester kurang daripada 17 minggu pengajian.

1.9 KAEDAH PENGAJIAN

Kaedah pengajian dibahagikan kepada dua (2) kategori seperti dalam **Jadual 1.11**.

Jadual 1.11: Takrifan Kaedah Pengajian

Kaedah Pengajian	Takrifan
Sepenuh Masa	Bilangan kredit Pengajian yang diikuti oleh pelajar dengan pembelajaran minimum sebanyak 12 kredit dalam satu (1) semester lazim* (60% daripada jumlah kredit maksimum dalam satu (1) semester)
Separuh Masa	Bilangan kredit Pengajian yang diikuti oleh pelajar dengan pembelajaran kurang daripada 12 kredit dalam satu (1) semester lazim* (kurang 60% daripada jumlah kredit maksimum dalam satu (1) semester). Bagi semester akhir, pelajar dibenarkan mengambil maksimum sebanyak 14 kredit. Tempoh pengajian Tempoh pengajian separuh masa adalah lebih panjang daripada tempoh pengajian sepenuh masa.

* Sistem semester yang menggunakan 17 minggu pengajian. Sistem semester selain 17 minggu pengajian perlu menetapkan bilangan kredit minimum yang bersesuaian.

1.10 KAEDAH PENYAMPAIAN

Kaedah penyampaian program di peringkat pendidikan tinggi boleh dibahagikan kepada Kaedah Penyampaian Secara Konvensional dan Kaedah Penyampaian Secara Pembelajaran Terbuka dan Jarak Jauh (*Open and Distance Learning*, ODL).

1.10.1 Konvensional

Kaedah Penyampaian Secara Konvensional ditakrifkan sebagai pembelajaran dan pengajaran secara bersemuka sepenuhnya dalam bentuk kuliah/tutorial/amali (termasuk pembelajaran di industri) yang dikendalikan mengikut tempoh pengajian atau dengan gabungan pembelajaran atas talian (*blended learning*) antara 30% hingga 60% daripada keseluruhan jumlah kredit program. Penilaian akreditasi dilaksanakan mengikut Kod Amalan Akreditasi Program (*Code of Practice for Programme Accreditation*, COPPA) versi terkini.

1.10.2 Pembelajaran Terbuka dan Jarak Jauh (*Open and Distance Learning*, ODL)

Kaedah Penyampaian Secara Pembelajaran Terbuka dan Jarak Jauh (ODL) ditakrifkan sebagai pembelajaran dan pengajaran yang dikendalikan dengan komponen kursus yang dilaksanakan secara atas talian melebihi 60% daripada keseluruhan jumlah kredit program.

Penilaian akreditasi dilaksanakan mengikut Kod Amalan Pembelajaran Terbuka dan Jarak Jauh (*Code of Practice for Open and Distance Learning*, COP-ODL) versi terkini yang dibaca bersekali dengan COPPA.

1.11 PROGRAM BERBENTUK KERJASAMA

Dalam dunia merentas sempadan, program kerjasama merupakan antara inisiatif yang digalakkan. Program kerjasama boleh dijalankan antara UA dengan PPT dalam atau luar negara.

UA perlu memastikan program akademik yang terlibat merupakan program yang telah mendapat akreditasi penuh dan dipantau secara bersesuaian jika ditawarkan di luar negara.

UA berakuntabiliti memastikan program akademik dan PPT luar negara yang akan bekerjasama perlu mendapat akreditasi penuh daripada badan berkuasa/badan jaminan kualiti negara berkenaan.

Terdapat pelbagai contoh program akademik berbentuk kerjasama seperti:

- Dual Ijazah (*Dual Degree*)
- Dwi Ijazah (*Double Degree*)
- Ijazah Bersama (*Joint Degree*)
- Francais (*Franchise*)
- Luar Pesisir (*Offshore*)

1.11.1 Dasar Umum Program Kerjasama

Program luar negara yang dijalankan secara kerjasama dengan UA perlulah memenuhi keperluan MQF, standard program dan dasar-dasar berkaitan. Dasar Pindah Kredit MQA hendaklah dibaca bersama sekiranya model kerjasama melibatkan pemindahan kredit. Sekiranya berkeperluan, dasar berikut digunakan sebagai rujukan.

- i. Pekeliling MQA 2/2015 Dasar Pindah Kredit dan Penambahbaikan Dasar Program Pemindahan Ijazah (*Degree Transfer Programme, DTP*)
- ii. Pekeliling MQA Bil.1/2016 Audit kepada PPT yang Menawarkan Sebahagian atau Sepenuhnya Program di Luar Negara
- iii. Kompilasi Dasar Jaminan Kualiti Pendidikan Tinggi (2009-2017) Edisi Kedua
- iv. MQA *Advisory Note 4/2017 Credit Transfers – Towards Richer and Diverse Student Learning Experiences* (20 Disember 2017)

- v. Pekeliling MQA Bil.4/2017 Dasar Jaminan Kualiti Program Pengajian Luar Negara yang Ditawarkan secara Kerjasama dengan PPT Tempatan
- vi. Makluman JPT 19 September 2016 Berkenaan Penambahbaikan Dasar Pindah Kredit
- vii. Pekeliling MQA Bil 5 /2018 Ketetapan bagi (PPT) Malaysia yang Bercadang untuk Menawarkan Program Kerjasama di Luar Negara
- viii. Surat Makluman MQA Bil. 5/2018 Status dan Kriteria Premis PPT Malaysia serta Pendekatan Proses Jaminan Kualiti MQA
- ix. Surat Makluman MQA Bil. 6/2018 Panduan Pemilihan Institusi Pendidikan Tinggi (IPT) Luar Negara Sebagai Rakan Kerjasama (*Franchisor*) Pemberi Pendidikan Tinggi (PPT) Malaysia

Walau bagaimanapun bagi program franchais UA dengan IPTS dalam negara, UA hendaklah mematuhi Garis Panduan Program Kerjasama UA/IPTS di Dalam Negara.

1.11.2 Prosedur Permohonan

Sebarang program kerjasama UA perlu mematuhi dasar dan prosedur kerjasama yang ditetapkan serta mesti mendapat kelulusan daripada KPM (PT) sebelum program berkenaan mula ditawarkan dan dilaksanakan. Untuk menjalankan program kerjasama sama ada dengan pihak dalam atau luar negara, UA perlu membuat permohonan dan mendapat kelulusan terlebih dahulu daripada pihak pengurusan tertinggi Universiti (Senat dan LPU/LGU). Setelah permohonan diluluskan oleh Jawatankuasa Pengajian Tinggi (JKPT), barulah program kerjasama tersebut boleh ditawarkan dan dilaksanakan. Format Kertas Kerja Permohonan Program Kerjasama UA/PPT Dalam dan Luar Negara adalah seperti dalam **Lampiran 1.2**. Format Kertas Kerja Permohonan Program Kerjasama UA dengan IPTS Dalam Negara adalah seperti dalam **Lampiran 1.3**.

LAMPIRAN 1.1

CONTOH JADUAL PENGIRAAN JAM PEMBELAJARAN PELAJAR

Bil.	Kursus	Kredit	Jam Pembelajaran Berbantu			Jam Pembelajaran Kendiri			Jam Pentaksiran Formal		Jumlah SLT
			Jam Pembelajaran Bersemuka		Jam Pembelajaran Tidak Bersemuka	Pembelajaran Tidak Bersemuka (contoh tugasan, projek)	Ulang Kaji	Persediaan Pentaksiran	Pentaksiran Berterusan	Peperiksaan Akhir	
			Syarahan	Amali/ Tutorial / Aktiviti SCL	e-pembelajaran						
1.	BFC1032	2	14	24	0	18	14	5	3	2	80
2.	BFC1042	2	7	36	7*	6	14	5	3	2	80
3.	BFC1053	3	16	24	12*	26	28	7	4	3	120
4.	BFC1063	3	28	36	0	14	28	7	4	3	120

* contoh berdasarkan minimum 30% daripada kandungan kursus yang dikendalikan secara atas talian

Catatan: pelbagai model boleh digunakan untuk mengubal sesuatu kurikulum. PPT disarankan menerima pakai satu (1) model yang terbaik bagi memenuhi keperluan bidang, profesion dan kekuatan institusi.

**FORMAT KERTAS KERJA PERMOHONAN PROGRAM KERJASAMA
UA/PPT DALAM DAN LUAR NEGARA**

BIL.	PERKARA	BUTIRAN
1.	NAMA UNIVERSITI	Nama UA
2.	BUTIRAN UNIVERSITI LUAR NEGARA YANG DICADANGKAN	Nama Taraf Institusi (Awam/Swasta) Alamat Nama program (Bahasa Inggeris) Nama badan akreditasi/badan berautoriti Ranking Antarabangsa
3.	BUTIRAN PROGRAM YANG DICADANGKAN	Nama (Bahasa Melayu & Bahasa Inggeris) NEC Entiti akademik yang memohon Mod penawaran program Tahap pengajian Tempoh pengajian Kredit bergraduat Lokasi penawaran program Sesi penawaran Unjuran pelajar Syarat kemasukan
4.	MODEL KERJASAMA	Nyatakan bentuk kerjasama

BIL.	PERKARA	BUTIRAN
5.	JUSTIFIKASI MENGADAKAN KERJASAMA	Justifikasi perlu menyokong visi, misi dan bidang tujuhan UA
6.	TERMA PERJANJIAN	Terma rujukan – sila lampirkan perjanjian (MoA) Model kewangan
7.	IMPAK KERJASAMA	Enrolmen pelajar Yuran pengajian (Warganegara dan Bukan Warganegara) Sumber manusia Kebolehpasaran graduan Kepentingan negara Lain-lain
8.	KAEDAH PELAKSANAAN PROGRAM	Syarat pemastautin Struktur kurikulum Peratus pindah kredit Penawaran (serentak/berturutan) Tesis/Viva (bilangan tesis dan panel)
9.	PENGANUGERAHAN	Pemilikan dan akauntabiliti Bilangan skrol
10.	TARIKH CADANGAN MULA PELAKSANAAN	Nyatakan semester dan sesi pengajian program akademik akan dimulakan
11.	KELULUSAN	Kelulusan asal program oleh JKPT Senat LPU/LGU

**FORMAT KERTAS KERJA PERMOHONAN
PROGRAM KERJASAMA
UNIVERSITI AWAM (UA) DENGAN INSTITUT PENDIDIKAN TINGGI
SWASTA (IPTS) DALAM NEGARA**

*(Format ini dan Lampiran A hendaklah dilengkapi oleh UA bagi setiap
program kerjasama dengan setiap IPTS)*

Bahagian I : Maklumat UA

1. Nama Universiti : _____
2. Rakan Kerjasama : _____
3. Ringkasan Program Kerjasama
4. Sistem kawalan kualiti ke atas :
 - i. Pengambilan Pelajar :

 - ii. Pengambilan Tenaga Pengajar IPTS :

 - iii. Kurikulum Program Kerjasama :

 - iv. Pengendalian Penilaian Akademik :

Bahagian II : Maklumat IPTS

1. Nama Institusi : _____
2. Tahun didaftar : _____ ditubuhkan _____
3. Alamat Institusi :

4. Hakmilik Institusi :
a) Nama dan Alamat Syarikat

- b) Jenis modal :
 - i) Modal yang dibenar : _____
 - ii) Modal berbayar : _____

- c) Ekuiti dan Peratusan

Ekuiti	Peratus
Ekuiti Bumiputra	
Ekuiti Bukan Bumiputra	
Ekuiti Asing	

5. Pemegang-pemegang Saham :

Pemegang Saham	Warganegara	Peratus	Nilai Saham

6. Pengerusi dan Keahlian Lembaga Pengarah Syarikat :

Nama	Warganegara	Profesyen

7. Maklumat Ketua Eksekutif :

Nama	
No. Kad Pengenalan	
Warganegara	
Kelulusan Akademik & Profesional	
Pengalaman dalam bidang pendidikan	

8. Unjuran pelajar (*Sila nyatakan perancangan pengambilan, enrolmen dan keluaran pelajar mengikut tahun – seperti di Lampiran B*)
9. Tenaga Pengajar (*Sila senaraikan nama, kelayakan dan taraf jawatan tenaga pengajar – seperti di Lampiran C*)

LAMPIRAN A

PROGRAM KERJASAMA UA-IPTS

UA :

Nama IPTS yang menjalankan Program Kerjasama	Nama Program (Peringkat dan Bidang)	Model Kerjasama	Tarikh Lulus LPU	Tempoh Perjanjian (MOU/ MOA)	Yuran Pengajian (Setahun)	Tahun dimulakan di IPTS	Tahun dimulakan di UA	Enrolmen Pelajar Tahun Pertama		Syarat Masuk (dengan ringkas)	Bilangan Tenaga Pengajar
								Bumi-putra	Bukan Bumi		

**Nota : Tahun Pertama adalah berdasarkan tahun pertama memasuki pelajar*

LAMPIRAN B

UNJURAN PENGAMBILAN, ENROLMEN DAN KELUARAN PELAJAR BAGI PROGRAM KERJASAMA UA-IPTS

IPTS :

Bil.	Nama Program	Tahun Pertama			Tahun Kedua			Tahun Ketiga			Tahun Keempat			Tahun Kelima		
		I	E	O	I	E	O	I	E	O	I	E	O	I	E	O

*Nota : Unjuran bagi Tahun Pertama adalah berdasarkan tahun pertama memasuki pelajar

I - Intake
 E - Enrolmen
 O - Output

LAMPIRAN C

MAKLUMAT TENAGA PENGAJAR BAGI PROGRAM KERJASAMA UA-IPTS

IPTS :

Bil.	Nama	Kelayakan Akademik	Taraf Jawatan (Tetap/Kontrak/ Sambilan)	Warganegara	Tahun Mula Berkhidmat

BAB 2

PERMOHONAN PROGRAM AKADEMIK BAHARU

2.1 PENGENALAN

Bab ini menerangkan proses pembangunan program akademik baharu. Secara keseluruhan proses ini mempunyai dua (2) perkara yang perlu disediakan:

- i. kertas cadangan (KC) beserta lampiran dan surat iringan TNC/RA
- ii. dokumen permohonan Akreditasi Sementara (MQA-01).

Perbincangan bab ini bermula dengan gambaran keseluruhan proses pembangunan program akademik baharu melibatkan kelulusan pelbagai peringkat termasuk peringkat dalaman UA, MQA, KPM (PT) dan badan yang memberi pengiktirafan program berkenaan. Kronologi proses pembangunan program akademik baharu berbeza antara universiti berstatus swaakreditasi dengan universiti bukan berstatus swaakreditasi. Antara komponen yang ditekankan adalah kajian pasaran, penandaarasan, struktur kurikulum dan pelan pengajian, garis masa perancangan dan pelaksanaan proses pembangunan serta dokumen rujukan. Dalam menyediakan dokumen KC, UA hendaklah membuat rujukan kepada beberapa sumber penting seperti **Rajah 2.1** berikut:

Rajah 2.1: Rujukan Dalam Pembangunan Program Akademik Baharu

2.2 PEMBANGUNAN PROGRAM AKADEMIK BAHARU

Pemohonan program akademik baharu melibatkan dua (2) peringkat penilaian iaitu Mesyuarat Saringan Awal (MSA) dan Jawatankuasa Pendidikan Tinggi (JKPT). Semua program akademik baharu hendaklah direka bentuk dan dibangunkan selari dengan bidang tujahan (*niche*) Universiti dengan mengambil kira:

- i. PPPM (PT).
- ii. Kerelevanan bidang program pengajian.
- iii. Pengantarabangsaan kurikulum.
- iv. Pertindihan program akademik sedia ada di kalangan UA.
- v. Implikasi kewangan, perjawatan dan fizikal.
- vi. Keperluan guna tenaga negara.
- vii. Laluan kerjaya dan kebolehpasaran graduan.
- viii. Perkembangan terkini dasar/polisi negara.
- ix. Standard yang ditetapkan oleh KPM (PT), MQA dan badan profesional yang berkaitan.
- x. Penandaarasan (*benchmarking*) dengan institusi pengajian tinggi dalam dan luar negara.
- xi. Input pihak pemegang taruh termasuk pandangan pakar akademik (tempatan dan antarabangsa) dalam bidang masing-masing, Jawatankuasa Pengajian dan panel penasihat dari industri.

Keseluruhan proses pembangunan program akademik baharu diringkaskan melalui **Rajah 2.2**.

Berdasarkan **Rajah 2.2**, berikut merupakan penerangan kepada proses pembangunan program akademik baharu di UA:

Langkah	UA Berstatus Swaakreditasi	UA Bukan Berstatus Swaakreditasi	Rujukan/Nota
1	Sediakan KC.		Format KC (MSA) di Lampiran 2.1
A	Laksana proses saringan dalaman dan dapatkan kelulusan Pra-Senat UA.		
2	Kemukakan KC kepada KPM (PT) bagi program Diploma dan Sarjana Muda.		
3	UA tidak perlu mengemukakan KC ke KPM (PT) bagi program selain daripada program Diploma dan Sarjana Muda.		
B	Bentangkan KC program akademik baharu untuk kelulusan MSA. Pembentang hendaklah sekurang-kurangnya Dekan/Pengarah.		
4	Sediakan KC dan MQA-01 bagi Permohonan Program Akademik Baharu yang melibatkan kelayakan Tahap 4 hingga Tahap 8 MQF.		Format KC (JKPT) di Lampiran 2.2. Agihan Peratus Komponen Kurikulum Mengikut MQA/KPM (PT) (Lampiran 2.3) Dokumen MQA-01
C	Dapatkan kelulusan Senat untuk status Akreditasi Sementara (PA) program akademik baharu melalui PJK UA masing-masing/badan profesional. Nota: UA memohon penyenaraian program dalam Senarai Akreditasi Sementara MQA selepas kelulusan Senat.		
D	Bentangkan KC untuk kelulusan Senat.		
E	Sekiranya cadangan program akademik baharu: (i) melibatkan implikasi kewangan, dapatkan kelulusan Lembaga Pengarah Universiti (LPU)/Lembaga Gabenor Universiti (LGU).		

Langkah	UA Berstatus Swaakreditasi	UA Bukan Berstatus Swaakreditasi	Rujukan/Nota
	(ii) tidak melibatkan implikasi kewangan, maklumkan cadangan kepada LPU/LGU.		
F		Bentangkan KC untuk kelulusan Senat.	
G		Sekiranya cadangan program akademik baharu: (iii) melibatkan implikasi kewangan, dapatkan kelulusan Lembaga Pengarah Universiti (LPU) Lembaga Gabenor Universiti (LGU). (i) tidak melibatkan implikasi kewangan, maklumkan cadangan kepada LPU/LGU.	
H		Dapatkan kelulusan PA untuk program akademik baharu dari MQA/badan profesional.	
I	Bentangkan KC untuk kelulusan JKPT.		-
5	Daftarkan penawaran program di Bahagian Pengurusan Kemasukan Pelajar (BPKP). Memaklumkan kepada MQA untuk menyenaraikan program dalam Senarai Akreditasi Sementara MQA.		-
6	Laksana proses penawaran program.		-
7	Sedia dokumen permohonan Akreditasi Penuh (FA) (Sebelum kohort pertama bergraduasi).		Dokumen MQA-02
J	Dapatkan kelulusan FA untuk program akademik baharu daripada PJK UA masing-masing/badan profesional.		Dokumen MQA-02
K		Dapatkan kelulusan FA untuk program akademik baharu dari MQA/badan profesional.	
8	Laksana proses pendaftaran MQR		-

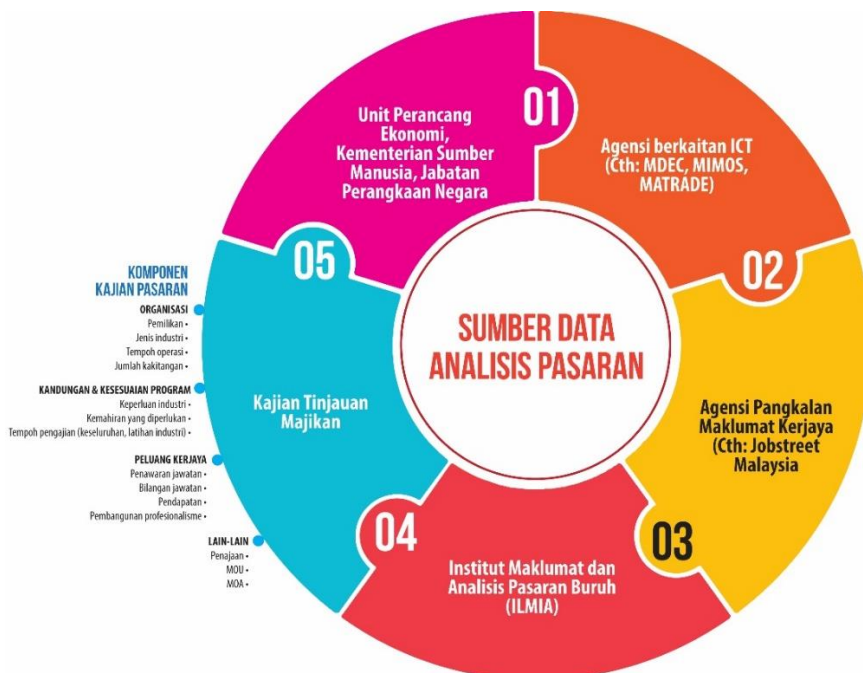
2.3 PANDUAN BERKAITAN PERMOHONAN PROGRAM AKADEMIK BAHARU

2.3.1 Kajian Pasaran

Dalam menyediakan KC, UA hendaklah membuat analisis kajian pasaran dengan mengambil kira keperluan guna tenaga negara yang boleh diperolehi daripada pelbagai sumber seperti **Rajah 2.3**.

Analisis di atas akan membantu UA memastikan semua program yang hendak ditawarkan lebih berdaya saing, memenuhi keperluan industri dan lestari serta menepati keperluan komponen kajian pasaran sebelum dibentangkan ke MSA dan JKPT.

Keterlibatan industri dan badan profesional dalam pembangunan program akademik adalah penting supaya program akademik yang dibangunkan relevan dan dapat memenuhi kehendak pasaran serta mewujudkan graduan kalis masa hadapan.

Rajah 2.3: Sumber Data Analisis Pasaran

Bagi cadangan program baharu dalam Mod Industri, walau apa pun ketetapan dalam Garis Panduan Pelaksanaan Mod Pengajian 2u2i, UA hendaklah memastikan pihak industri telah bersetuju untuk terlibat dalam melaksanakan program tersebut di premis industri dengan mengemukakan bukti persetujuan sekurang-kurangnya dalam bentuk Surat Hasrat (*Letter of Intent*, Lol) daripada industri berkenaan semasa mengemukakan cadangan ke MSA. Sekiranya KC tersebut mendapat kelulusan MSA, UA hendaklah memastikan MoU/MoA ditandatangani sebelum KC penawaran program itu dipertimbangkan oleh JKPT.

Nota: UA hendaklah merujuk kepada Garis Panduan Pelaksanaan Mod Pengajian 2u2i dalam merangka struktur program dalam mod tersebut.

2.3.2 Penandaarasan Program

Penandaarasan program boleh digunakan sebagai kaedah untuk mengenal pasti peluang penambahbaikan dan perihal amalan baik yang boleh digunakan atau disesuaikan untuk meningkatkan lagi kualiti program. Perbandingan dengan PPT terpilih dibuat berkaitan matlamat program, struktur kurikulum dan kandungan, kredit keseluruhan, prestasi dan penamaan program. Perbandingan ini dapat menentukan daya saing program berkenaan dan penambahbaikan yang boleh dibuat untuk membantu program itu berkembang dan lebih lestari serta memenuhi kehendak pasaran dan pemegang taruh.

Keunikan program juga dapat dikenal pasti daripada penandaarasan ini yang dapat menjadikan ia sebagai program pelopor yang mewujudkan peluang untuk UA menerobos pasaran baharu dan menjadikannya terkehadapan dalam bidang berkenaan.

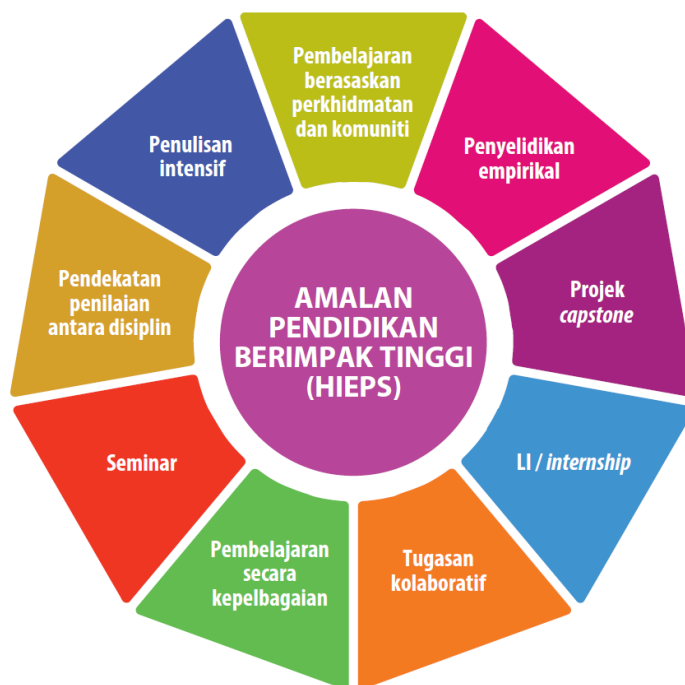
2.3.3 Penglibatan Pakar Bidang

Penglibatan pakar bidang dalam pembangunan reka bentuk program akademik baharu dapat membantu UA dalam memberi fokus berkaitan dengan bidang pengajian. Mereka juga dapat membantu UA menentukan hala tuju program dan

kandungan yang dapat mencapai objektif pembelajaran program, menjadi penimbang tara dalam perbezaan pandangan di peringkat pembangunan dan pengurusan program, memberi kefahaman tentang perkembangan semasa terutamanya berkaitan dengan dunia sebenar supaya program yang dicadangkan itu mempunyai nilai tambah dan memenuhi keperluan pemegang taruh. Pakar bidang boleh terdiri daripada ahli akademik, industri, badan profesional dan pakar teknikal yang relevan.

2.3.4 Amalan Pendidikan Berimpak Tinggi (HIEPs)

Program akademik baharu peringkat Sarjana Muda perlu mempunyai sekurang-kurangnya lima (5) daripada sembilan (9) elemen Amalan Pendidikan Berimpak Tinggi (HIEPs). Salah satu elemen HIEPs hendaklah berkenaan pembelajaran berasaskan perkhidmatan dan komuniti (*service learning/community based learning*) (CBL) seperti **Rajah 2.4**.

Rajah 2.4: Amalan Pendidikan Berimpak Tinggi

2.4 PROSES PERMOHONAN KELULUSAN PENAWARAN PROGRAM AKADEMIK BAHARU

Aliran kerja permohonan penawaran program akademik baharu UA berstatus swaakreditasi adalah seperti di **Lampiran 2.4** dan aliran kerja permohonan program akademik baharu UA bukan berstatus swaakreditasi adalah seperti di **Lampiran 2.5**. KC permohonan program akademik baharu secara keseluruhannya termasuk kandungan kursus hendaklah dikemukakan dalam Bahasa Melayu. Tempoh sah laku kelulusan MSA adalah dua (2) tahun daripada tarikh surat kelulusan. Kegagalan mengemukakan KC penuh program untuk pertimbangan JKPT dalam tempoh tersebut menyebabkan kelulusan MSA terbatal dan UA perlu mengemukakan semula permohonan ke MSA sekiranya ingin meneruskan cadangan penawaran program tersebut.

Selepas cadangan penawaran program akademik baharu mendapat perakuan JKPT dan kelulusan Menteri, UA hendaklah menawarkan program berkenaan mulai semester/sesi penawaran yang diluluskan atau tidak melebihi dua (2) tahun daripada tarikh kelulusan Menteri. Seterusnya UA hendaklah memulakan proses mendapatkan Akreditasi Penuh (FA) setahun sebelum kohort pertama pelajar bergraduasi. Kelulusan akreditasi penuh merupakan syarat untuk didaftarkan di bawah *Malaysian Qualifications Register* (MQR). Dokumen yang diperlukan untuk permohonan penawaran program akademik baharu untuk perakuan MSA dan JKPT seperti **Rajah 2.5** berikut:

Rajah 2.5: Dokumen Diperlukan Mengikut Mesyuarat Program Akademik Baharu

Dokumen hendaklah dikemukakan bersama-sama surat iringan TNC/RA. Contoh borang senarai semak bagi MSA dan JKPT adalah seperti di Lampiran 2.6 dan Lampiran 2.7.

Anggaran garis masa minimum permohonan penawaran program akademik baharu dijangka mengambil masa minimum 16 bulan bagi universiti berstatus swaakreditasi dan 18 bulan bagi universiti bukan berstatus swaakreditasi untuk mendapat kelulusan Menteri seperti **Rajah 2.6 (a)** dan **2.6 (b)**.

Permohonan penawaran program akademik untuk perakuan JKPT hendaklah dikemukakan selewat-lewatnya sebelum atau pada 30 September setiap tahun untuk membolehkan penawaran pada sesi berikutnya.

Rajah 2.6: (a) Anggaran Garis Masa Pembangunan Program Akademik Baharu (UA Berstatus Swaakreditasi)

Rajah 2.6: (b) Anggaran Garis Masa Pembangunan Program Akademik Baharu (UA Bukan Berstatus Swaakreditasi)

2.5 PROGRAM AKADEMIK TANPA PERLU KELULUSAN MSA DAN JKPT

Program akademik yang berikut tidak perlu melalui MSA dan JKPT tetapi UA perlu maklumkan kepada JPT secara bertulis bagi tujuan rekod:

- i. Sijil dan Diploma Pascasiswazah (MQF Tahap 7);
- ii. Sijil dan Diploma Siswazah (MQF Tahap 6);
- iii. Diploma Lanjutan (MQF Tahap 5);
- iv. Diploma Eksekutif (MQF Tahap 4);
- v. Sijil (MQF Tahap 3); dan
- vi. Program luar pesisir dan franchais luar negara

LAMPIRAN 2.1

KERTAS CADANGAN PERMOHONAN PROGRAM AKADEMIK BAHARU UNTUK MESYUARAT SARINGAN AWAL (MSA)

Bil.	Perkara	Keterangan
1.	UNIVERSITI AWAM	Nyatakan nama universiti.
2.	TUJUAN	Nyatakan dengan ringkas tujuan kertas cadangan.
3.	VISI, MISI & MATLAMAT PENDIDIKAN UNIVERSITI	Nyatakan visi, misi dan matlamat pendidikan universiti.
4.	BIDANG TUJAHAN UNIVERSITI	Nyatakan bidang tujuhan universiti.
5.	ENTITI AKADEMIK YANG MEMOHON	5.1 Nyatakan nama penuh entiti akademik yang memohon program akademik baharu. 5.2 Nyatakan program akademik sedia ada di entiti akademik yang memohon program akademik baharu. 5.3 Nyatakan secara ringkas sejarah penubuhan dari segi tarikh penubuhan, bilangan program akademik dan bilangan pelajar terkini yang berdaftar.
6.	LOKASI PENAWARAN	Nyatakan lokasi program akademik akan dijalankan.
7.	PROGRAM AKADEMIK YANG DIPOHON	Nyatakan nama program akademik dalam Bahasa Melayu dan Bahasa Inggeris. Contoh: <i>Sarjana Muda Undang-Undang</i> <i>Bachelor of Law</i>
8.	TAHAP KERANGKA KELAYAKAN MALAYSIA (MQF)	Nyatakan tahap Kerangka Kelayakan Malaysia (MQF) program akademik baharu yang dipohon. Contoh: Sarjana Muda: Tahap 6
9.	NATIONAL EDUCATION CODE (NEC)	Nyatakan kod bidang program akademik tersebut berdasarkan manual NEC.

Bil.	Perkara	Keterangan									
10.	PENGIKTIRAFAN BADAN PROFESIONAL	Nyatakan sama ada program akademik perlu diiktiraf oleh mana-mana badan profesional. Contoh: Lembaga Kelayakan Profesyen Undang-Undang (<i>Legal Profession Qualifying Board</i>).									
11.	INSTITUSI/ORGANISASI KERJASAMA	Sekiranya ia melibatkan penawaran bersama institusi/organisasi lain, nyatakan nama institusi/organisasi dan nama program yang berkaitan di institusi/organisasi berkenaan. Sila lampirkan <i>Letter of Intent</i> (LoI)/ <i>Memorandum of Understanding</i> (MoU)/ <i>Memorandum of Agreement</i> (MoA)									
12.	SESI PENGAJIAN PROGRAM AKADEMIK DIMULAKAN	Nyatakan semester dan sesi pengajian program akademik akan dimulakan. Contoh: Semester 1 Sesi 2018/2019 (September 2018).									
13.	MOD PENAWARAN	Nyatakan mod penawaran sama ada kerja kursus, penyelidikan, campuran dan mod industri.									
14.	KREDIT BERGRADUAT	Nyatakan jumlah kredit bergraduat program akademik tersebut.									
15.	KAEDAH DAN TEMPOH PENGAJIAN	15.1 Nyatakan kaedah pengajian sama ada secara sepenuh masa atau separuh masa. 15.2 Nyatakan tempoh minimum dan maksimum pengajian. Contoh: <table border="1"> <thead> <tr> <th>Kaedah Pengajian</th><th>Tempoh Minimum</th><th>Tempoh Maksimum</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Sepenuh Masa</td><td>4 tahun (8 semester)</td><td>6 tahun (12 semester)</td></tr> <tr> <td>Separuh Masa</td><td>6 tahun (12 semester)</td><td>8 tahun (16 semester)</td></tr> </tbody> </table> 15.3 Nyatakan dengan jelas sekiranya terdapat gabungan semester panjang dan semester pendek	Kaedah Pengajian	Tempoh Minimum	Tempoh Maksimum	Sepenuh Masa	4 tahun (8 semester)	6 tahun (12 semester)	Separuh Masa	6 tahun (12 semester)	8 tahun (16 semester)
Kaedah Pengajian	Tempoh Minimum	Tempoh Maksimum									
Sepenuh Masa	4 tahun (8 semester)	6 tahun (12 semester)									
Separuh Masa	6 tahun (12 semester)	8 tahun (16 semester)									
16.	KAEDAH PENYAMPAIAN PROGRAM	16.1 Nyatakan kaedah penyampaian sama ada: i. Konvensional									

Bil.	Perkara	Keterangan
		ii. Pembelajaran Terbuka dan Jarak Jauh (<i>Open and Distance Learning, ODL</i>) 16.2 Nyatakan Pembelajaran dan Pengajaran (PdP) Yang Transformatif berasaskan penyampaian abad ke-21 menerusi ruang pembelajaran yang futuristik serta penggunaan teknologi digital terkini bagi mewujudkan pembelajaran imersif berdasarkan pengalaman.
17.	JUSTIFIKASI MENGADAKAN PROGRAM AKADEMIK	Nyatakan justifikasi yang merangkumi berikut: 17.1 Unjuran statistik keperluan pekerjaan di sektor awam dan swasta bagi tempoh lima (5) tahun. 17.2 Jenis pekerjaan yang berkaitan dan jumlah keperluan industri. Hasil dapatan <i>Labour Force Survey</i> (LFS) boleh digunakan sebagai sumber rujukan. 17.3 Peratus Kebolehpasaran Graduan (<i>Graduate Employability</i>) bagi entiti akademik dan universiti yang ingin menawarkan program akademik baharu. 17.4 Faktor perkembangan dan perubahan teknologi. 17.5 Lain-lain justifikasi yang berkaitan.
18.	KELESTARIAN PROGRAM	Nyatakan kelestarian program dengan memfokuskan kepada isu sejauh manakah program dijangka bertahan di pasaran.
19.	OBJEKTIF PENDIDIKAN PROGRAM	Nyatakan Objektif Pendidikan Program (PEO).

Bil.	Perkara	Keterangan																								
20.	HASIL PEMBELAJARAN PROGRAM	20.1 Nyatakan keupayaan keterampilan kompetensi khusus (<i>specific competencies</i>) yang akan ditunjukkan oleh pelajar di akhir program, seperti domain yang dinyatakan dalam MQF dan standard program (jika berkaitan). 20.2 Tunjukkan matriks Hasil Pembelajaran Program (PLO) lawan Objektif Pendidikan Program (PEO).																								
21.	STRUKTUR KURIKULUM	Lampirkan struktur kurikulum dan pelan pengajian.																								
22.	UNJURAN PELAJAR	Nyatakan unjuran, enrolmen dan keluaran pelajar dalam tempoh lima (5) tahun. <table><tr><th>Tahun</th><th></th><th></th><th></th><th></th><th></th></tr><tr><td>Unjuran</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Enrolmen</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Keluaran</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table>	Tahun						Unjuran						Enrolmen						Keluaran					
Tahun																										
Unjuran																										
Enrolmen																										
Keluaran																										
23.	SYARAT KEMASUKAN	23.1 Nyatakan syarat am, khusus dan syarat khas kemasukan/program 23.2 Nyatakan keperluan kelayakan asas termasuk Band MUET. 23.3 Nyatakan keperluan dan kemahiran prasyarat serta syarat/kelayakan lain jika diperlukan. 23.4 Nyatakan keperluan pelajar untuk mengambil apa-apa kursus khas bagi mereka yang tidak memenuhi kriteria kemasukan, syarat am dan khusus mengikut kelulusan Senat. 23.5 Nyatakan kategori OKU yang diterima masuk ke program ini.																								

Bil.	Perkara	Keterangan
24.	PERBANDINGAN PROGRAM AKADEMIK YANG DIPOHON DENGAN UNIVERSITI LAIN DALAM NEGARA/ PERTINDIHAN PROGRAM	24.1 Nyatakan program yang sama atau hampir sama di universiti lain (awam dan swasta) dalam negara/pertindihan program. 24.2 Nyatakan persamaan, perbezaan dan kekuatan program akademik yang dipohon dengan program universiti yang lain dalam negara yang dibandingkan.
25.	PERBANDINGAN DENGAN PROGRAM AKADEMIK DI UNIVERSITI LUAR NEGARA	25.1 Nyatakan program yang sama atau hampir sama yang ditawarkan oleh universiti lain di luar negara. 25.2 Nyatakan persamaan, perbezaan dan kekuatan program akademik yang dipohon dengan program universiti yang lain di luar negara yang dibandingkan.
26.	IMPLIKASI PERJAWATAN/ FIZIKAL DAN KEWANGAN	26.1 Nyatakan keperluan perjawatan sama ada memadai dengan perjawatan sedia ada atau penambahan baharu. 26.2 Nyatakan keperluan fizikal/infrastruktur sama ada memadai dengan keperluan fizikal/infrastruktur sedia ada atau penambahan baharu. 26.3 Nyatakan implikasi kewangan yang berkaitan. 26.4 Nyatakan sama ada implikasi yang dinyatakan menggunakan peruntukan dalaman universiti atau memerlukan peruntukan tambahan daripada pihak kementerian.
27.	PENJUMUDAN/PEMBEKUAN /PELUPUSAN PROGRAM	Nyatakan program sedia ada yang telah/akan dijumudkan/dibekukan/dilupuskan.

Bil.	Perkara	Keterangan												
28.	KOS PELAKSANAAN PROGRAM	Nyatakan kos pelaksanaan program: 28.1 Kadar yuran per semester bagi setiap pelajar. <table><tr><th>Bil. Semester</th><th>Pelajar Tempatan</th><th>Pelajar Antarabangsa</th></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Jumlah Yuran</td><td></td><td></td></tr></table> 28.2 <i>Break even point</i> dalam Ringgit Malaysia (RM) dan bilangan pelajar.	Bil. Semester	Pelajar Tempatan	Pelajar Antarabangsa							Jumlah Yuran		
Bil. Semester	Pelajar Tempatan	Pelajar Antarabangsa												
Jumlah Yuran														
29.	TARIKH KERTAS CADANGAN DILULUSKAN	<table><tr><th>Kelulusan</th><th>Tarikh</th></tr><tr><td>Pra Senat/Pihak Berkuasa Universiti/Senat</td><td></td></tr></table>	Kelulusan	Tarikh	Pra Senat/Pihak Berkuasa Universiti/Senat									
Kelulusan	Tarikh													
Pra Senat/Pihak Berkuasa Universiti/Senat														

MAKLUMAT PEGAWAI PENYEDIA DOKUMEN UNTUK DIHUBUNGI:

MAKLUMAT	URUS SETIA UA	ENTITI AKADEMIK YANG MEMOHON
Nama	Nama Pegawai Pentadbiran	Nama Dekan/Pengarah
Jawatan	Jawatan Pegawai Pentadbiran	Dekan/Pengarah Fakulti/Pusat Pengajian/Pusat/Institut
No. Tel. Pejabat		
No. Tel. Bimbit		
E-Mel		

Nota: Pihak UA hendaklah menghantar dua (2) salinan dokumen berserta satu (1) cakera padat yang mengandungi kertas cadangan dalam format *Microsoft Word*, saiz *font* 12 dan jenis *font* Arial.

LAMPIRAN 2.2

KERTAS CADANGAN PERMOHONAN PROGRAM AKADEMIK BAHARU UNTUK MESYUARAT JAWATANKUASA PENDIDIKAN TINGGI (JKPT)

Bil.	Perkara	Keterangan
1.	UNIVERSITI AWAM	Nyatakan nama universiti.
2.	TUJUAN	Nyatakan dengan ringkas tujuan kertas cadangan.
3.	VISI, MISI & MATLAMAT PENDIDIKAN UNIVERSITI	Nyatakan visi, misi dan matlamat pendidikan universiti.
4.	BIDANG TUJAHAN UNIVERSITI	Nyatakan bidang tujuhan universiti.
5.	ENTITI AKADEMIK YANG MEMOHON	5.1 Nyatakan nama penuh entiti akademik yang memohon program akademik baharu. 5.2 Nyatakan program akademik sedia ada di entiti akademik yang memohon program akademik baharu. 5.3 Nyatakan secara ringkas sejarah penubuhan dari segi tarikh penubuhan, bilangan program akademik dan bilangan pelajar terkini yang berdaftar.
6.	LOKASI PENAWARAN	6.1 Nyatakan lokasi program akademik akan dijalankan. 6.2 Nyatakan kelulusan Audit Lokasi (sekiranya berkaitan)
7.	PROGRAM AKADEMIK YANG DIPOHON	Nyatakan nama program akademik dalam Bahasa Melayu dan Bahasa Inggeris. Contoh: <i>Sarjana Muda Undang-Undang</i> <i>Bachelor of Law</i>
8.	TAHAP KERANGKA KELAYAKAN MALAYSIA (MQF)	Nyatakan tahap Kerangka Kelayakan Malaysia (MQF) program akademik baharu yang dipohon. Contoh: Sarjana Muda: Tahap 6
9.	NATIONAL EDUCATION CODE (NEC)	Nyatakan kod bidang program akademik tersebut berdasarkan manual NEC.

Bil.	Perkara	Keterangan									
10.	PENGIKTIRAFAN BADAN PROFESIONAL	Nyatakan sama ada program akademik perlu diiktiraf oleh mana-mana badan profesional. Contoh: Lembaga Kelayakan Profesyen Undang-Undang (<i>Legal Profession Qualifying Board</i>)									
11.	INSTITUSI/ORGANISASI KERJASAMA	Sekiranya ia melibatkan penawaran bersama institusi/organisasi lain, nyatakan nama institusi/organisasi dan nama program yang berkaitan di institusi/organisasi berkenaan. Sila lampirkan <i>Letter of Intent</i> (LoI)/ <i>Memorandum of Understanding</i> (MoU)/ <i>Memorandum of Agreement</i> (MoA)									
12.	SESI PENGAJIAN PROGRAM AKADEMIK DIMULAKAN	Nyatakan semester dan sesi pengajian program akademik akan dimulakan. Contoh: Semester 1 Sesi 2018/2019 (September 2018).									
13.	MOD PENAWARAN	Nyatakan mod penawaran sama ada kerja kursus, penyelidikan, campuran dan mod industri.									
14.	KREDIT BERGRADUAT	Nyatakan jumlah kredit bergraduat program akademik tersebut.									
15.	KAEDAH DAN TEMPOH PENGAJIAN	15.1 Nyatakan kaedah pengajian sama ada secara sepenuh masa atau separuh masa. 15.2 Nyatakan tempoh minimum dan maksimum pengajian. Contoh: <table border="1"> <thead> <tr> <th>Kaedah Pengajian</th><th>Tempoh Minimum</th><th>Tempoh Maksimum</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Sepenuh Masa</td><td>4 tahun (8 semester)</td><td>6 tahun (12 semester)</td></tr> <tr> <td>Separuh Masa</td><td>6 tahun (12 semester)</td><td>8 tahun (16 semester)</td></tr> </tbody> </table> 15.3 Nyatakan dengan jelas sekiranya terdapat gabungan semester panjang dan semester pendek	Kaedah Pengajian	Tempoh Minimum	Tempoh Maksimum	Sepenuh Masa	4 tahun (8 semester)	6 tahun (12 semester)	Separuh Masa	6 tahun (12 semester)	8 tahun (16 semester)
Kaedah Pengajian	Tempoh Minimum	Tempoh Maksimum									
Sepenuh Masa	4 tahun (8 semester)	6 tahun (12 semester)									
Separuh Masa	6 tahun (12 semester)	8 tahun (16 semester)									

Bil.	Perkara	Keterangan
16.	KAEDAH PENYAMPAIAN PROGRAM	16.1 Nyatakan kaedah penyampaian sama ada: iii. Konvensional iv. Pembelajaran Terbuka dan Jarak Jauh (<i>Open and Distance Learning, ODL</i>) 16.2 Nyatakan Pembelajaran dan Pengajaran (PdP) Yang Transformatif berasaskan penyampaian abad ke-21 menerusi ruang pembelajaran yang futuristik serta penggunaan teknologi digital terkini bagi mewujudkan pembelajaran imersif berdasarkan pengalaman.
17.	JUSTIFIKASI MENGADAKAN PROGRAM AKADEMIK	Nyatakan justifikasi yang merangkumi perkara berikut: 17.1 Unjuran statistik keperluan pekerjaan di sektor awam dan swasta bagi tempoh lima (5) tahun. 17.2 Jenis pekerjaan yang berkaitan dan jumlah keperluan industri. Hasil dapatan <i>Labour Force Survey (LFS)</i> boleh digunakan sebagai sumber rujukan. 17.3 Peratus Kebolehpasaran Graduan (<i>Graduate Employability</i>) bagi entiti akademik dan universiti yang ingin menawarkan program akademik baharu. 17.4 Faktor perkembangan dan perubahan teknologi. 17.5 Lain-lain justifikasi yang berkaitan.
18.	KELESTARIAN PROGRAM	Nyatakan kelestarian program dengan memfokuskan kepada isu sejauh manakah program dijangka bertahan di pasaran.
19.	OBJEKTIF PENDIDIKAN PROGRAM	Nyatakan Objektif Pendidikan Program (PEO).

Bil.	Perkara	Keterangan																								
20.	HASIL PEMBELAJARAN PROGRAM	20.1 Nyatakan keupayaan keterampilan kompetensi khusus (<i>specific competencies</i>) yang akan ditunjukkan oleh pelajar di akhir program, seperti domain yang dinyatakan dalam MQF dan standard program (jika berkaitan). 20.2 Tunjukkan matriks Hasil Pembelajaran Program (PLO) lawan Objektif Pendidikan Program (PEO). 20.3 Tunjukkan matriks Kursus lawan Hasil Pembelajaran Program (PLO).																								
21.	STRUKTUR KURIKULUM	Lampirkan struktur kurikulum dan pelan pengajian.																								
22.	UNJURAN PELAJAR	Nyatakan unjuran, enrolmen dan keluaran pelajar dalam tempoh lima (5) tahun. <table><tr><th>Tahun</th><th></th><th></th><th></th><th></th><th></th></tr><tr><td>Unjuran</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Enrolmen</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Keluaran</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table>	Tahun						Unjuran						Enrolmen						Keluaran					
Tahun																										
Unjuran																										
Enrolmen																										
Keluaran																										
23.	SYARAT KEMASUKAN	23.1 Nyatakan syarat am, khusus dan syarat khas kemasukan/program. 23.2 Nyatakan keperluan kelayakan asas termasuk Band MUET. 23.3 Nyatakan keperluan dan kemahiran prasyarat serta syarat/kelayakan lain jika diperlukan. 23.4 Nyatakan keperluan pelajar untuk mengambil apa-apa kursus khas bagi mereka yang tidak memenuhi kriteria kemasukan, syarat am dan khusus mengikut kelulusan Senat. 23.5 Nyatakan kategori OKU yang diterima masuk ke program ini.																								

Bil.	Perkara	Keterangan
24.	PERBANDINGAN PROGRAM AKADEMIK YANG DIPOHON DENGAN UNIVERSITI LAIN DALAM NEGARA/ PERTINDIHAN PROGRAM	24.1 Nyatakan program yang sama atau hampir sama di universiti lain (awam dan swasta) dalam negara/pertindihan program. 24.2 Nyatakan persamaan, perbezaan dan kekuatan program akademik yang dipohon dengan program universiti yang lain dalam negara yang dibandingkan.
25.	PERBANDINGAN DENGAN PROGRAM AKADEMIK DI UNIVERSITI LUAR NEGARA	25.1 Nyatakan program yang sama atau hampir sama yang ditawarkan oleh universiti lain di luar negara. 25.2 Nyatakan persamaan, perbezaan dan kekuatan program akademik yang dipohon dengan program universiti yang lain di luar negara yang dibandingkan.
26.	IMPLIKASI PERJAWATAN/ FIZIKAL DAN KEWANGAN	26.1 Nyatakan keperluan perjawatan sama ada memadai dengan perjawatan sedia ada atau penambahan baharu. 26.2 Nyatakan keperluan fizikal/infrastruktur sama ada memadai dengan keperluan fizikal/infrastruktur sedia ada atau penambahan baharu. 26.3 Nyatakan implikasi kewangan yang berkaitan. 26.4 Nyatakan sama ada implikasi yang dinyatakan menggunakan peruntukan dalaman universiti atau memerlukan peruntukan tambahan daripada pihak kementerian.
27.	PENJUMUDAN/ PEMBEKUAN/PELUPUSAN PROGRAM	Nyatakan program sedia ada yang telah/akan dijumudkan/dibekukan/dilupuskan.

Bil.	Perkara	Keterangan												
28.	KOS PELAKSANAAN PROGRAM	Nyatakan kos pelaksanaan program:												
		28.1 Kadar yuran per semester bagi setiap pelajar.												
		<table><tr><th>Bil. Semester</th><th>Pelajar Tempatan</th><th>Pelajar Antarabangsa</th></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Jumlah Yuran</td><td></td><td></td></tr></table>	Bil. Semester	Pelajar Tempatan	Pelajar Antarabangsa							Jumlah Yuran		
		Bil. Semester	Pelajar Tempatan	Pelajar Antarabangsa										
Jumlah Yuran														
28.2 <i>Break even point</i> dalam Ringgit Malaysia (RM) dan bilangan pelajar.														
29.	KEAHLIAN JAWATANKUASA PENGAJIAN FAKULTI/ PROGRAM (<i>BOARD OF STUDIES</i>)	29.1 Senaraikan keahlian Jawatankuasa Pengajian Fakulti/Program. Keahlian perlu melibatkan pakar bidang dan pihak berkepentingan termasuk industri.												
		29.2 Rumuskan ulasan oleh pakar di luar Universiti Awam/pihak industri tempatan dan antarabangsa terhadap kesesuaian program. Ulasan ini dihasilkan melalui mesyuarat Jawatankuasa Pengajian yang dianggotai oleh pakar bidang dan pihak berkepentingan termasuk industri.												
30.	TARIKH PROGRAM AKADEMIK DILULUSKAN	<table><tr><th>Kelulusan</th><th>Tarikh</th></tr><tr><td>MSA</td><td></td></tr><tr><td>Akreditasi Sementara</td><td></td></tr><tr><td>Senat</td><td></td></tr><tr><td>LPU/LGU</td><td></td></tr></table>	Kelulusan	Tarikh	MSA		Akreditasi Sementara		Senat		LPU/LGU			
		Kelulusan	Tarikh											
		MSA												
		Akreditasi Sementara												
		Senat												
LPU/LGU														

MAKLUMAT PEGAWAI PENYEDIA DOKUMEN UNTUK DIHUBUNGI:

MAKLUMAT	URUS SETIA UA	ENTITI AKADEMIK YANG MEMOHON
Nama	Nama Pegawai Pentadbiran	Nama Dekan/Pengarah
Jawatan	Jawatan Pegawai Pentadbiran	Dekan/Pengarah Fakult /Pusat Pengajian/ Pusat/Institut
No. Tel. Pejabat		
No. Tel. Bimbit		
E-Mel		

Nota: Pihak UA hendaklah menghantar dua (2) salinan dokumen berserta satu (1) cakera padat yang mengandungi kertas cadangan dalam format *Microsoft Word*, saiz *font* 12 dan jenis *font* Arial.

LAMPIRAN 2.3(i)

**AGIHAN PERATUSAN KREDIT MENGIKUT KOMPONEN KURIKULUM
BERDASARKAN KEPERLUAN KPM (PT)-MQA**

Komponen Kurikulum	Keperluan KPM (PT)-MQA (%)	Keperluan Minimum Badan Profesional/Standard Program (%)	Kurikulum Cadangan	
			Kredit	Peratus (%)
Kursus Umum	10-20			
Kursus Teras	50-65			
Kursus Elektif	25-30			
Jumlah				

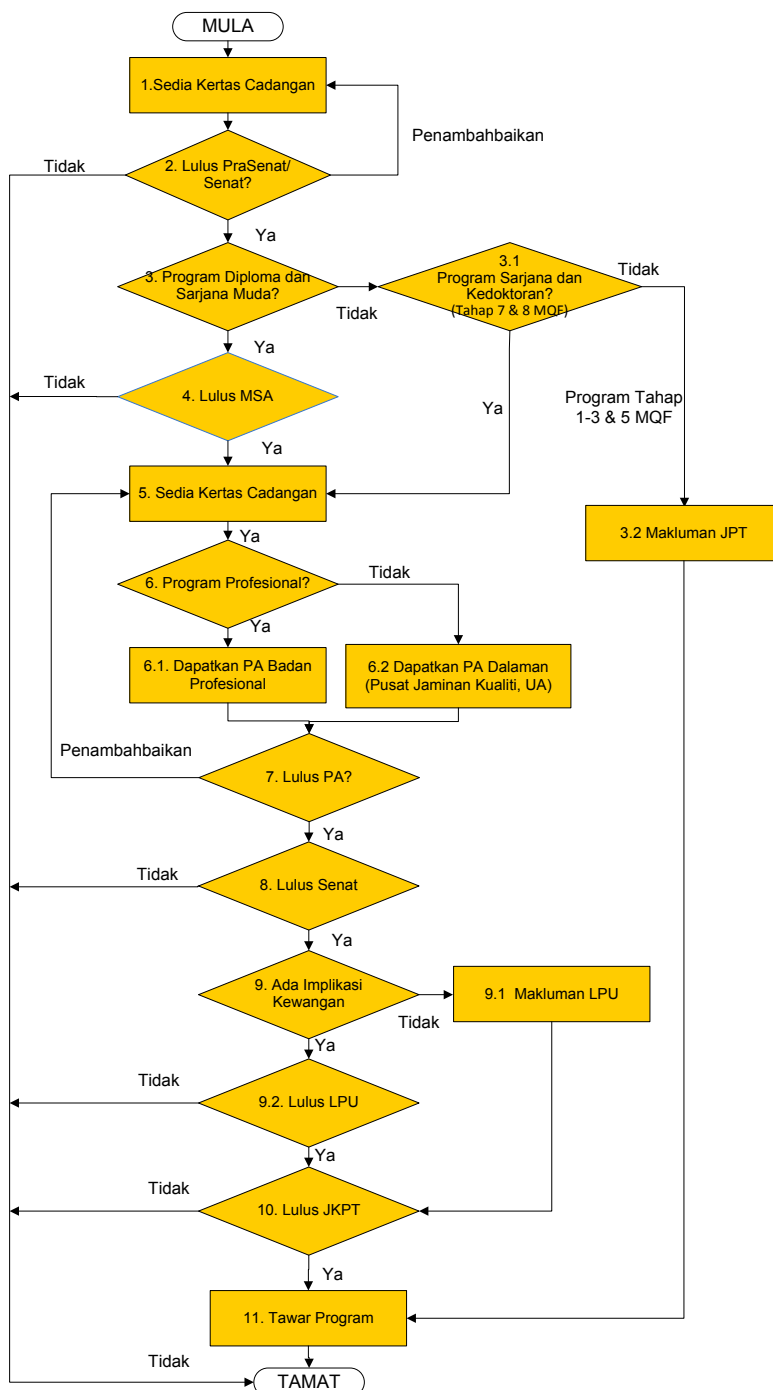
PELAN PENGAJIAN

Tahun	Komponen	Semester I			Semester II			Semester III		
		Kod	Kursus	Kredit	Kod	Kursus	Kredit	Kod	Kursus	Kredit
1	Kursus Umum									
	Kursus Teras									
	Kursus Elektif									
	Jumlah Kredit									

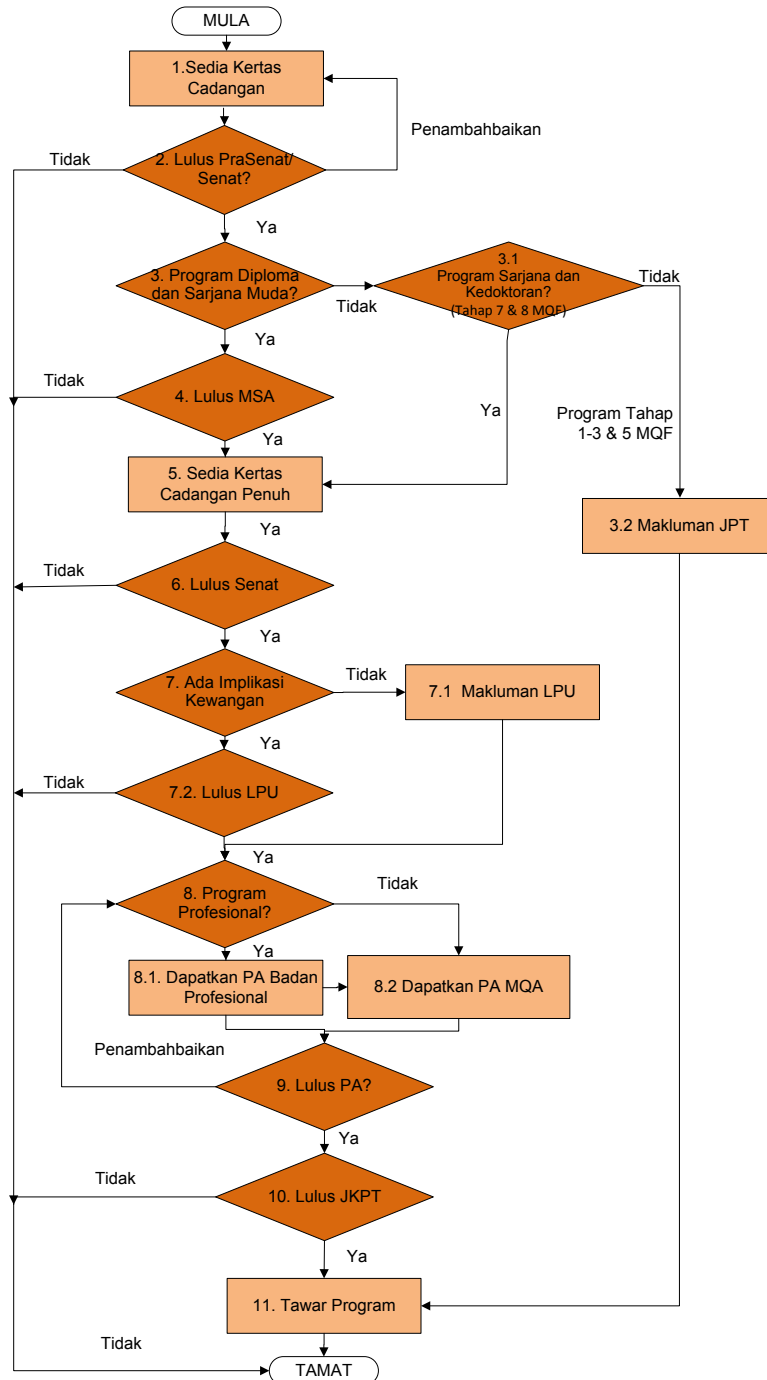
2	Kursus Umum									
	Kursus Teras									
	Kursus Elektif									
	Jumlah Kredit									

3	Kursus Umum									
	Kursus Teras									
	Kursus Elektif									
	Jumlah Kredit									

4	Kursus Umum									
	Kursus Teras									
	Kursus Elektif									
	Jumlah Kredit									
Jumlah Kredit Keseluruhan										

**Proses Aliran Kerja Permohonan Program Akademik Baharu
Universiti Awam Berstatus Swaakreditasi**

**Proses Aliran Kerja Program Akademik Baharu
Universiti Awam Bukan Berstatus Swaakreditasi**

LAMPIRAN 2.6

SENARAI SEMAK KERTAS CADANGAN PERMOHONAN PROGRAM AKADEMIK BAHARU UNTUK MESYUARAT SARINGAN AWAL (MSA)

Bil.	Perkara/Butiran	Tandakan ✓	
		UA	BPPA JPT
1.	Kertas cadangan (<i>softcopy</i>) (format <i>Microsoft Word</i>)		
2.	Dua (2) salinan kertas cadangan (<i>hardcopy</i>)		
3.	Lampiran: Perincian dokumen sokongan kertas cadangan		
4.	Surat iringan yang ditandatangani oleh TNC/RA		

PENGAKUAN DAN PENGESAHAN PEGAWAI PENYEDIA

Saya mengaku bahawa semua maklumat yang diberikan adalah benar.

.....
(Nama/Cop)

.....
(Tandatangan dan Tarikh)

UNTUK KEGUNAAN URUS SETIA MSA

Borang diisi dengan lengkap: Ya ☐ Tidak ☐

Disemak oleh Pegawai BPPA:

.....
(Nama/Cop)

.....
(Tandatangan dan Tarikh)

**SENARAI SEMAK KERTAS CADANGAN PERMOHONAN
PROGRAM AKADEMIK BAHARU UNTUK
MESYUARAT JAWATANKUASA PENDIDIKAN TINGGI (JKPT)**

Bil.	Perkara/Butiran	Tandakan ✓	
		UA	BPPA JPT
1.	Kertas cadangan (<i>softcopy</i>) (format <i>Microsoft Word</i>)		
2.	Dua (2) salinan kertas cadangan (<i>hardcopy</i>)		
3.	Lampiran: Perincian dokumen sokongan kertas cadangan		
4.	Satu (1) salinan digital dokumen MQA-01		
5.	Surat iringan yang ditandatangani oleh TNC/RA		

PENGAKUAN DAN PENGESAHAN PEGAWAI PENYEDIA

Saya mengaku bahawa semua maklumat yang diberikan adalah benar.

.....
(Nama/Cop)

.....
(Tandatangan dan Tarikh)

UNTUK KEGUNAAN URUS SETIA JKPT

Borang diisi dengan lengkap : Ya

☐

Tidak

☐

Disemak oleh Pegawai BPPA :

.....
(Nama/Cop)

.....
(Tandatangan dan Tarikh)

BAB 3

SEMAKAN KURIKULUM PROGRAM AKADEMIK

3.1 PENGENALAN

Semakan kurikulum adalah proses penambahbaikan sesuatu program akademik yang perlu dilakukan pada tempoh yang tertentu dan dilakukan secara berkala dan bersistematik. Kurikulum program akademik yang baik adalah kurikulum yang berciri fleksibel, dinamik dan relevan dengan keperluan semasa. Kurikulum yang berciri sedemikian dapat menyediakan pelajar dalam menghadapi cabaran masa hadapan.

Bab ini menerangkan kitaran semakan kurikulum, keperluan dan justifikasi menjalankan semakan kurikulum, prosedur yang terlibat dalam proses semakan, perubahan maklumat program dan peringkat kelulusan semakan kurikulum iaitu di peringkat UA, KPM (PT) dan MQA. Bab ini juga mencadangkan format Kertas Cadangan Permohonan Semakan Kurikulum Untuk Mesyuarat Jawatankuasa Pendidikan Tinggi (JKPT) sebagai panduan permohonan kelulusan semakan kurikulum.

Rajah 3.1 menunjukkan ringkasan proses semakan kurikulum yang lazimnya perlu dilalui oleh semua UA. Proses semakan kurikulum dan keperluan perakuan atau kelulusan turut bergantung kepada status UA sama ada berstatus swaakreditasi atau bukan swaakreditasi.

Rajah 3.1: Ringkasan Proses Semakan Kurikulum

3.1.1 Kitaran Semakan Kurikulum

Semakan kurikulum adalah aktiviti yang komprehensif kerana melibatkan penilaian keberkesanan pelaksanaan program dan pencapaian hasil pembelajaran secara menyeluruh. Penambahbaikan Kualiti Berterusan (*Continual Quality Improvement*, CQI) adalah merupakan perkara utama dalam pemantauan dan penyemakan program akademik bagi mengenal pasti perkara-perkara yang perlu ditambahbaik dan CLO telah dicapai oleh pelajar seperti yang dirancang. Selain proses CQI, aktiviti lain yang turut terlibat adalah pelaporan penilaian sendiri, maklum balas penilai luar dan panel penasihat industri. Data seperti kebolehpasaran graduan (*Graduate Employability*, GE) dan pelajar bergraduasi dalam tempoh (*Graduate on Time*, GOT) perlu digunakan dalam usaha penambahbaikan kualiti kurikulum sesuatu program akademik.

Semakan kurikulum dijalankan sekurang-kurangnya sekali dalam tempoh **TIGA (3)** hingga **LIMA (5)** tahun. Bagi program baharu, semakan kurikulum perlu dibuat selepas kohort pertama bergraduasi. UA boleh membuat semakan kurikulum lebih awal berdasarkan ketetapan standard program bagi bidang pengajian atau keperluan akreditasi badan profesional.

Kuat kuasa pelaksanaan perubahan kurikulum bermula dengan kohort pengambilan pelajar baharu. Namun begitu ia tertakluk atas keputusan Senat atau keperluan badan profesional dan MQA.

CQI merupakan proses utama dalam penambahbaikan kurikulum program akademik sedia ada yang wajib berlaku di peringkat kursus, program dan di akhir pengajian setiap kohort pelajar.

3.2 KEPERLUAN SEMAKAN KURIKULUM

Keperluan semakan kurikulum merujuk kepada faktor yang membawa kepada perubahan kurikulum bagi memastikan kurikulum sedia ada adalah terkini, kekal relevan dan berdaya saing. Di samping itu, UA juga hendaklah mempertimbangkan keperluan perjawatan, sumber fizikal dan kewangan untuk kelestarian program sedia ada dengan memastikan sumber yang mencukupi disediakan untuk menampung populasi pelajar dan keperluan program.

Rajah 3.2 menunjukkan faktor keperluan yang perlu dipertimbangkan sewaktu membuat semakan kurikulum.

Rajah 3.2: Faktor Keperluan Semakan Program

Perincian keperluan semakan kurikulum adalah seperti berikut:

1. Perubahan Standard Program

Perubahan terkini dalam standard program dan keperluan badan profesional perlu diambil kira oleh UA bagi memastikan program akademik yang ditawarkan memenuhi dan mematuhi keperluan akreditasi dan pemegang taruh.

2. Kajian Pasaran

Kajian pasaran perlu dijalankan secara komprehensif bagi memastikan kurikulum program akademik relevan, berdaya saing dan dapat melahirkan graduan yang memenuhi kehendak industri dan trend semasa serta keperluan di peringkat negara dan antarabangsa. Rujuk Bahagian 2.3.1 untuk keterangan lanjut.

3. Laporan Penilai/Pemeriksa Luar

UA hendaklah melantik penilai luar untuk menilai dan menyemak program akademik yang ditawarkan secara menyeluruh. Penilai luar yang dilantik mestilah daripada kalangan ahli akademik yang berwibawa dan berpengalaman (*high academic standing*) serta mempunyai kefahaman yang mendalam dalam disiplin berkenaan. Penilai luar yang dilantik bertanggungjawab untuk melaksanakan penilaian yang terperinci terhadap kurikulum program termasuk kandungan kursus, tugas pelajar, kaedah penyampaian, kaedah penilaian, perjawatan, prasarana dan lain-lain yang relevan bagi menjamin kualiti program akademik.

4. Laporan Penambahbaikan Kualiti Berterusan (*Continual Quality Improvement, CQI*)

UA perlu mempunyai mekanisme dan prosedur CQI yang sistematik dan berterusan. Mekanisme CQI adalah semakan semula kitaran atau proses

perancangan, pelaksanaan, penyemakan dan penambahbaikan yang boleh dilakukan sama ada di peringkat input, proses atau output. Berdasarkan laporan CQI, penambahbaikan dapat dilakukan.

Namun begitu, faktor lain seperti data GE dan GOT harus dikaji sekiranya ada keperluan untuk membuat penambahbaikan ke atas kurikulum program.

5. Analisis Dapatan Pemegang Taruh

UA perlu mengkaji semula program akademik sedia ada bagi memastikan kurikulumnya bersesuaian dan mantap dalam mendukung perubahan landskap pendidikan yang fleksibel serta dinamik. Ini adalah selari dengan keperluan COPPA dan dokumen Standard yang menetapkan kriteria dan standard sesuatu program untuk dianugerahkan akreditasi sementara dan akreditasi penuh.

Maklum balas dan analisis dapatan pihak pemegang taruh penting untuk memberikan input dalam semakan kurikulum program. Senarai pihak pemegang taruh adalah seperti berikut:

- i. Pembuat dasar (KPM (PT)/MQA dan lain-lain badan yang berkaitan)
- ii. Badan profesional tempatan
- iii. Badan profesional antarabangsa (jika ada keperluan)
- iv. Industri/majikan
- v. PTPTN dan badan penaja lain
- vi. Pelajar semasa
- vii. Kajian Pengesanan Graduan (*Tracer study*)
- viii. Alumni
- ix. Ibu bapa/masyarakat
- x. Kedutaan Asing/*Foreign Education Attache* dan lain-lain.

6. Penandaarasan

Laporan penandaarasan boleh digunakan sebagai mekanisme untuk mengenal pasti peluang penambahbaikan dan amalan baik yang boleh

digunakan atau disesuaikan untuk menambah baik kualiti program. Hasil daripada proses penandaarasan yang terdiri daripada kekuatan dan peluang penambahbaikan akan menjadi input bagi menambah baik matlamat institusi, pelan strategik dan juga sistem jaminan kualiti. Proses penandaarasan lazimnya melibatkan empat (4) peringkat iaitu perancangan, pelaksanaan, semakan dan tindakan.

7. Keperluan Semasa Dalam Bidang

UA disarankan mengadakan sesi bersama rakan industri, majikan dan pakar bidang dalam memastikan bidang ilmu atau kemahiran yang ditawarkan di UA adalah terkini, relevan dan selari dengan kehendak semasa.

8. Amalan Pendidikan Berimpak Tinggi (*High Impact Educational Practices*, HIEPs)

Elemen HIEPs adalah seperti diterangkan dalam Bahagian 2.3.4.

9. Konsolidasi atau Segregasi

Proses konsolidasi dan segregasi adalah merujuk kepada dua (2) mekanisme yang boleh diamalkan oleh UA semasa menjalankan proses semakan kurikulum. Antara justifikasi dan keperluan pelaksanaan mekanisme ini adalah:

- i. memastikan program sedia ada mampu berdaya saing dan menjamin kemampanan program akademik;
- ii. mematuhi dan memenuhi dasar kementerian/badan penilai/badan profesional untuk menjamin kualiti program akademik; dan
- iii. kekangan dan cabaran daripada implikasi kewangan, fizikal dan sumber yang boleh menggugat pencapaian hasil pembelajaran pelajar.

Definisi Konsolidasi:

Konsolidasi merujuk kepada minimum dua (2) atau lebih program akademik asal daripada tahap kelayakan yang sama yang digabungkan. Bilangan program akademik yang dihasilkan selepas konsolidasi tidak boleh melebihi bilangan program asal yang terlibat.

Definisi Segregasi:

Segregasi merujuk kepada satu (1) atau lebih program akademik asal daripada tahap kelayakan yang sama yang dipecahkan kepada beberapa program. Bilangan program akademik yang dihasilkan selepas segregasi tidak boleh sama dengan bilangan program asal yang terlibat.

10. Jumud, Beku, Lupus dan Penawaran Semula Program

Jumud, beku, lupus dan penawaran semula program adalah mekanisme yang boleh diamalkan oleh UA bagi memastikan program akademik sedia ada kekal relevan dan mampu berdaya saing dan seterusnya dapat mengekalkan kelestarian program dalam tempoh yang lama untuk melahirkan graduan yang seimbang dan holistik.

Mekanisme ini dapat mengenal pasti keperluan program akademik bukan sahaja di peringkat nasional malahan di peringkat antarabangsa melalui data permintaan guna tenaga kerja, perkembangan pengetahuan dan sebarang perubahan baharu dalam bidang tertentu. UA boleh membangunkan atau memilih kriteria dan prosedur sendiri bagi menambah baik daya saing dan kelestarian sesuatu program akademik.

Berikut adalah definisi jumud, beku, lupus dan penawaran semula program:

- i. **Jumud** bermaksud status program pengajian yang tidak menerima pengambilan kohort pelajar baharu tetapi masih mempunyai kohort yang sedang dalam pengajian. Tempoh penjumudan bermula apabila tiada pengambilan baharu untuk program itu dan tamat apabila kohort terakhir tamat pengajian. Setelah masa penjumudan tamat, program

pengajian tersebut boleh dibekukan selama maksimum dua (2) tahun atau dilupuskan terus.

UA tidak dibenarkan untuk mengadakan kolaborasi baharu atau memeterai perjanjian kerjasama baharu dengan mana-mana pihak termasuk PPT bagi program akademik yang sedang di dalam fasa penjumudan atau fasa pembekuan.

- ii. **Beku** bermaksud status program pengajian yang tidak ditawarkan untuk sesuatu tempoh tertentu selepas tamat tempoh penjumudannya. Tempoh maksimum program boleh dibekukan ialah dua (2) tahun. Selepas tempoh tersebut, program tersebut boleh dibuka semula untuk penawaran atau dilupuskan terus. Walau bagaimanapun, selepas dua (2) tahun, sekiranya program tersebut masih mempunyai pelajar tercicir, tempoh pembekuannya boleh dilanjutkan sehingga pelajar tersebut menamatkan pengajiannya;
- iii. **Lupus** bermaksud status program pengajian yang tidak akan ditawarkan lagi dan akan dimansuhkan terus daripada senarai program yang diluluskan oleh JKPT. Daftar Kelayakan Malaysia (MQR) akan merekodkan tarikh tamat penawaran program dan sijil akreditasi program akan dipulangkan kepada MQA; dan
- iv. **Penawaran Semula Program** merujuk kepada program akademik yang masih dalam fasa penjumudan atau fasa pembekuan yang akan dibuka semula untuk penawaran. Semua program akademik yang hendak ditawarkan semula perlulah disemak semula kurikulumnya.

Jadual 3.1 adalah kriteria yang boleh dijadikan panduan kepada UA sewaktu melaksanakan proses atau mekanisme jumud, beku dan lupus.

Jadual 3.1: Penerangan Kriteria Mekanisme Jumud, Beku dan Lupus Program Akademik

Bil	Kriteria	Penerangan
1.	Program pengajian yang mempunyai bidang pengkhususan	Program akademik yang mempunyai bidang pengkhususan boleh diberi keutamaan untuk dijumudkan, dibekukan atau dilupuskan. Kriteria ini boleh digugurkan atau dikurangkan pemberatannya bergantung kepada bidang dan tahap program yang mana pengkhususan amat diperlukan.
2.	Unjuran pengambilan pelajar	Unjuran pengambilan yang rendah atau tiada unjuran yang dikeluarkan oleh pihak pemegang taruh bidang berkaitan boleh dijadikan kriteria untuk menentukan sama ada program akademik wajar ditawarkan atau tidak.
3.	Populariti program pengajian	Pengesanan program akademik kurang popular dalam kalangan pemohon dan industri. UA perlu mengenal pasti sebab-sebab program akademik kurang popular. Program tersebut boleh dijumud atau dibekukan sementara tindakan penambahbaikan diambil.
4.	Nisbah penawaran berbanding permohonan (NPP) dan peratus pra jaya	Nisbah jumlah penawaran berbanding bilangan permohonan (NPP). Trend NPP dan peratus pra jaya yang rendah boleh dijadikan asas sama ada program akademik perlu ditawarkan pada sesi yang seterusnya.
5.	Bilangan Pengambilan Pelajar	Bilangan pengambilan yang rendah berbanding unjuran atau kapasiti sebenar program yang dikira berdasarkan nisbah pensyarah-pelajar dan keperluan sumber pembelajaran.
6.	Peratus kebolehpasaran graduan (GE)	Peratus GE menunjukkan tahap kualiti graduan yang dihasilkan. Peratus GE yang rendah menjadi asas kepada UA untuk menentukan sama ada program akademik perlu diteruskan, ditambah baik, dijumud, beku atau lupus.
7.	Gaji Permulaan Pertama (GPP)	GPP mempengaruhi minat pemohon untuk memohon atau menerima tawaran melanjutkan pengajian. GPP yang rendah boleh dijadikan asas kepada penawaran program akademik.
8.	Unjuran Guna Tenaga Negara	Unjuran jangkaan pekerjaan yang diperlukan oleh negara. Antara agensi yang melakukan kajian unjuran keperluan guna tenaga ialah JPA, BPKP,

Bil	Kriteria	Penerangan
		MDEC, Talentcorp, ILMIA dan lain-lain. UA boleh merujuk kepada COL untuk memastikan sesuatu program itu perlu ditawarkan atau tidak.
9.	Keperluan semakan kurikulum major/ menyeluruh	Merujuk kepada program pengajian yang tidak terkini dan memerlukan semakan major. Jika program tersebut tidak wajar diteruskan, maka ia boleh dilupuskan dengan menggantikan program yang lebih relevan, berdaya saing dan memenuhi keperluan semasa industri.
10.	Keupayaan UA	Kriteria ini merujuk kepada kemampuan UA dalam aspek sumber manusia, infrastruktur, kewangan dan sebagainya yang boleh mengganggu kelestarian program akademik. Faktor ini boleh menjadi asas untuk UA membuat keputusan sama ada program akademik tersebut hendak diteruskan atau tidak.

3.3 PANDUAN SEMAKAN KURIKULUM

Setiap UA perlu mempunyai mekanisme tertentu dalam melaksanakan prosedur semakan kurikulum yang boleh diguna pakai dalam semua peringkat tahap pengajian dari peringkat prasiswazah hingga ke peringkat pascasiswazah secara kerja kursus, penyelidikan, mod campuran dan mod industri. Jawatankuasa semakan kurikulum perlu dibentuk bagi mengkaji kurikulum program sedia ada. Jawatankuasa yang dibentuk terdiri dalam kalangan pakar bidang yang berbeza pengalaman dan pendedahan industri supaya kurikulum boleh dilihat secara lebih komprehensif.

Nota: Sebarang perubahan terutama yang melibatkan maklumat program perlu merujuk kepada Surat Makluman MQA Bil 4/2018: Perubahan Maklumat Program dan **Lampiran 3.1**.

Dalam menjalankan proses semakan kurikulum, UA hendaklah menyemak semula perkara-perkara berikut bagi memastikan kurikulum kekal relevan, berdaya saing bersesuaian dengan keperluan semasa:

1. Kesesuaian Nama Program

Nama program akademik boleh dilihat dari aspek mengikut trend semasa dan kefahaman gambaran/anggapan pemegang taruh terhadap nama program yang ditawarkan.

- i. Nama mengikut trend semasa. Contohnya “pengurusan tanaman” mungkin tidak sesuai dengan kehendak semasa dan dicadangkan nama program yang terkini dan relevan seperti “pengurusan agroteknologi”.
- ii. Kefahaman pemegang taruh terhadap *niche* program berdasarkan nama program tersebut. Program akademik mungkin tidak popular atau tidak ramai bakal pelajar yang memilih kerana kurang kefahaman mengenai nama program yang dipaparkan.

Nota: Sila rujuk Dasar Penamaan Program Pendidikan Tinggi Malaysia, 2018

2. Tempoh Pengajian Program

Keperluan mengkaji semula tempoh pengajian program berkemungkinan atas dua sebab iaitu:

- i. Data GOT boleh dijadikan asas kepada mengkaji semula tempoh pengajian. Data GOT rendah kemungkinan disebabkan oleh bebanan besar yang perlu dihadapi pelajar akibat dari tempoh pengajian yang singkat.
- ii. Keperluan mengadakan latihan industri/klinikal/praktikal selama satu (1) semester, satu (1) tahun atau lebih bagi meningkatkan kemahiran pelajar dalam bidang tertentu.

Manakala, pelajar bergraduasi dalam tempoh lebih singkat bagi memenuhi pasaran awal mungkin menjadi keperluan untuk memendekkan tempoh pengajian.

Keputusan yang diambil oleh UA hendaklah tidak membebankan pelajar dan masih menjaga kualiti program akademik yang ditawarkan.

3. **Penyataan Objektif Pendidikan Program (PEO), Hasil Pembelajaran Program (PLO) dan Hasil Pembelajaran Kursus (CLO)**

Penyataan ketiga-tiga elemen di atas perlu dilihat semula terutama dari aspek penajajaran dan pembentukannya secara “*backward design*” selari dengan visi, misi dan objektif UA masing-masing.

4. **Struktur Program**

UA perlu mengkaji semula kurikulum sedia ada sama ada terdapat keperluan untuk mengubah kepada program berbentuk major-minor atau dwimajor dengan pengkhususan atau melibatkan pertambahan mod industri.

5. **Bilangan Kredit dan Kredit Bergraduat**

Kredit adalah syarat utama pematuhan kepada MQF. Sebarang kredit ditentukan berdasarkan SLT. Sebarang perubahan kredit kursus perlulah berasaskan kepada garis panduan pengiraan SLT yang ditetapkan oleh MQA. Justifikasi perubahan kepada kredit kursus dan jumlah kredit bergraduat perlu dinyatakan dalam semakan kurikulum.

6. **Pemetaan Kursus kepada PLO**

Pemetaan kursus kepada PLO berdasarkan MQF perlu dikaji semula. Ia perlu dibentangkan kepada semua pembangun kursus bagi memastikan peratusan dominan PLO sejajar dengan *niche* bidang dan atribut graduan yang akan dihasilkan. Contohnya: Sarjana Muda Seni Kulinari mungkin akan menunjukkan dominan bagi PLO Pengetahuan, Kemahiran Praktikal dan Pengurusan Maklumat dan Pembelajaran Sepanjang Hayat berbanding domain pembelajaran MQF yang lain.

7. Kandungan Kursus

Kandungan kursus perlu dipastikan relevan dengan *Body of Knowledge* (BOK), keperluan negara, industri dan isu semasa yang meliputi aspek nasional dan antarabangsa. Bagi memastikan kandungan kursus kekal relevan, Jawatankuasa perlu mendapatkan maklum balas antaranya dari industri, majikan, pakar bidang dan penilai luar.

Kandungan kursus perlu disemak mengikut keperluan dan tidak perlu menunggu sehingga tempoh semakan kurikulum sepatutnya iaitu tiga (3) hingga lima (5) tahun akan datang.

Penambahan dan pengguguran kursus juga boleh berlaku bagi memastikan kursus yang ditawarkan oleh sesuatu program relevan dan terkini.

8. Penyataan CLO

CLO perlu dipastikan penjarangannya dengan PLO, pentaksiran dan kaedah penyampaian bagi memastikan penilaian dibuat dengan tepat. Penjarangan CLO dengan PLO perlu dipastikan agar mengambil kira pendekatan penjarangan konstruktif dengan menggunakan konsep "*begin with the end in mind*".

Perkara yang perlu disemak adalah kesesuaian kata kerja yang digunakan selaras dengan aras domain taksonomi sama ada kognitif, afektif atau psikomotor.

9. Kaedah Penyampaian

Pakar bidang dan pembangun kursus perlu menetapkan kaedah penyampaian yang bersesuaian dan pelbagai bagi mencapai hasil pembelajaran. Kaedah terkini berasaskan teknologi seperti MOOC, Pembelajaran Teradun dan *Flipped Classroom* perlu digalakkan bersesuaian dengan keadaan dan kehendak generasi semasa.

10. Kaedah Pentaksiran

Pendekatan Pentaksiran Berasaskan Hasil perlu digunakan dalam memilih jenis pentaksiran yang bersesuaian dan pelbagai bagi mencapai CLO. Lazimnya, pemberat pentaksiran dicadangkan berdasarkan SLT bagi mencapai sesuatu CLO.

3.4 PERUBAHAN MAKLUMAT PROGRAM

Semakan kurikulum yang dijalankan berkemungkinan melibatkan perubahan maklumat program seperti nama program, tempoh pengajian dan mod penawaran. Bahagian ini akan memperjelaskan tindakan yang perlu diambil di peringkat UA, KPM (PT) dan MQA dalam urusan perubahan maklumat program akademik tersebut.

Secara umumnya, terdapat perubahan maklumat yang memerlukan pihak UA mendapat kelulusan KPM (PT) dan MQA, manakala ada juga perubahan maklumat yang lebih berbentuk operasi dalaman yang hanya perlu mendapat kelulusan Senat. Kelulusan KPM (PT) dan MQA bertujuan untuk pengemaskinian rekod terutamanya di MQR. Maklumat dan rekod dalam MQR menjadi rujukan untuk pelbagai urusan oleh pemegang taruh.

3.4.1 Kategori Perubahan Maklumat dan Tindakan UA

Proses penambahbaikan kualiti yang dijalankan oleh UA akan memberi kesan terhadap maklumat asal program yang diluluskan oleh KPM (PT) dan MQA. **Lampiran 3.1** memberi perincian jenis perubahan maklumat dan tindakan yang perlu diambil.

3.5 PROSES PERMOHONAN KELULUSAN SEMAKAN KURIKULUM

UA perlu mengemukakan KC semakan kurikulum (**Lampiran 3.2** hingga **Lampiran 3.3**) kepada KPM (PT) untuk dibawa ke mesyuarat JKPT. KC yang dikemukakan untuk permohonan kelulusan bergantung kepada status akreditasi UA.

KATEGORI PERUBAHAN MAKLUMAT DAN TINDAKAN OLEH UA

PERUBAHAN	UA BUKAN BERSTATUS SWA	UA BERSTATUS SWA
i. Perubahan yang memerlukan pindaan maklumat pada Daftar Kelayakan Malaysia (MQR)		
a) Pindaan editorial pada penamaan program. (Contoh: Sarjana Sains (Kimia) kepada Sarjana Sains Kimia)	Memohon kelulusan KPM (PT) dengan mengemukakan KC Semakan Kurikulum seperti di Lampiran 3.2.	
b) Pindaan editorial pada <i>National Education Code</i> (NEC). (Contoh: NEC 340 kepada NEC 342)	Memaklumkan kepada MQA secara bertulis dengan disertakan surat kelulusan perubahan/pindaan maklumat daripada KPM (PT) bersama maklumat perubahan.	
c) Perubahan kredit bergraduat. (Contoh: Program Diploma 93 kredit kepada 90 kredit ATAU program Sarjana Muda 126 kredit kepada 120 kredit)	Memaklumkan kelulusan perubahan ini kepada BPKP dan badan penaja yang berkaitan.	
d) Perubahan tempoh pengajian. (Contoh: Tempoh pengajian 2 ½ tahun kepada 2 tahun ATAU bilangan minggu pembelajaran dalam 1 semester daripada 14 minggu kepada 17 minggu ATAU perubahan bilangan semester panjang dan		

PERUBAHAN	UA BUKAN BERSTATUS SWA	UA BERSTATUS SWA
pendek atau bilangan minggu pengajian per semester)		
e) Perubahan/Penambahan kaedah pengajian. (Contoh: Sepenuh masa atau separuh masa)		
ii. Perubahan bersifat STRUKTURAL pada rekabentuk program (kurikulum) yang tidak membawa kepada pertukaran bidang pengajian lain (tidak membawa kepada penukaran NEC). Peraturan perubahan kurikulum yang diambil kira adalah secara KUMULATIF berdasarkan kurikulum asal seperti yang diluluskan		
a) Perubahan/Penambahan kepada kaedah <i>Work-Based Learning</i> (WBL). (Contoh: Kaedah WBL yang dibangunkan berdasarkan Garis Panduan Amalan Baik: Pembelajaran Berasaskan Kerja (GGP:WBL) atau Garis Panduan Pelaksanaan Mod Pengajian 2u2i)	Memaklumkan kepada MQA secara bertulis dengan disertakan bersama maklumat perubahan untuk proses penilaian semula. Caj penilaian akan dikenakan berdasarkan keperluan.	Memohon kelulusan KPM (PT) dengan mengemukakan KC Semakan Kurikulum seperti di Lampiran 3.2. Sekiranya perubahan memerlukan pindaan pada MQR, PPT perlu memaklumkan kepada MQA secara bertulis dengan disertakan surat kelulusan perubahan/pindaan maklumat daripada KPM (PT) bersama maklumat perubahan.
b) Struktur program. (Contoh: Major, minor atau pengkhususan)	Memohon kelulusan KPM (PT) dengan mengemukakan KC Semakan Kurikulum seperti di Lampiran 3.2. Sekiranya perubahan memerlukan pindaan pada MQR, PPT perlu memaklumkan	Memohon kelulusan KPM (PT) dengan mengemukakan KC Semakan Kurikulum seperti di Lampiran 3.2. Sekiranya perubahan memerlukan pindaan pada MQR, PPT perlu memaklumkan

PERUBAHAN	UA BUKAN BERSTATUS SWA	UA BERSTATUS SWA
	kepada MQA secara bertulis dengan disertakan surat kelulusan perubahan/pindaan maklumat daripada KPM (PT) bersama maklumat perubahan.	
iii. Perubahan bersifat STRUKTURAL pada rekabentuk program (kurikulum) yang tidak membawa kepada pertukaran bidang pengajian lain (tidak membawa kepada penukaran NEC). Peraturan perubahan kurikulum yang diambil kira adalah secara KUMULATIF berdasarkan kurikulum asal seperti yang diluluskan. c) Penamaan program disebabkan pindaan pada <i>Body of Knowledge</i> (BOK) atau mengikut trend penamaan semasa. d) Perubahan pada Objektif Pendidikan Program (<i>Programme Educational Objectives</i>, PEO) atau Hasil Pembelajaran Program (<i>Programme Learning Outcomes</i>, PLO). e) Perubahan kandungan kurikulum bersifat struktural melebihi 30% daripada kurikulum asal komponen teras, major, minor atau pengkhususan yang melibatkan pengguguran, penambahan atau penggantian kursus atau perubahan major <i>Course Learning Outcomes</i> (CLO) yang bukan editorial atau gabungan kedua-	Memaklumkan kepada MQA secara bertulis dengan disertakan bersama maklumat perubahan untuk proses penilaian semula. Caj penilaian akan dikenakan berdasarkan keperluan. Sekiranya perubahan memerlukan pindaan pada MQR, PPT perlu memaklumkan kepada MQA secara bertulis dengan disertakan surat kelulusan perubahan/pindaan maklumat daripada KPM (PT) bersama maklumat perubahan.	

PERUBAHAN	UA BUKAN BERSTATUS SWA	UA BERSTATUS SWA
duanya. (Contoh: Perubahan kurikulum program Diploma 90 kredit yang melibatkan pertukaran lima (5) kursus sebanyak 15 kredit. Dalam pada itu, perubahan major CLO dibuat ke atas lima (5) kursus lain sebanyak 15 kredit. Secara keseluruhan, perubahan struktural melibatkan 30 kredit iaitu 33.3% daripada komponen kurikulum)		
iv. Perubahan pada reka bentuk program (kurikulum) yang membawa kepada pertukaran bidang pengajian lain (membawa kepada pertukaran NEC).		
a) Perubahan penamaan dan kandungan program yang menjurus kepada <i>Body of Knowledge</i> (BOK) bidang pengajian lain. Contoh: - Diploma Pengurusan dan Pentadbiran Islam kepada Diploma Pengajian Islam. - Diploma Pentadbiran Perniagaan kepada Diploma Sumber Manusia. - Sarjana Muda Bioteknologi kepada Sarjana Muda Biomedikal. - Sarjana Muda Teknologi Maklumat kepada Sarjana Muda Sistem Maklumat Perniagaan.	Mengemukakan permohonan baharu kepada MQA. Memohon kelulusan KPM (PT) dengan mengemukakan KC Permohonan Program Akademik Baharu seperti di Lampiran 2.1. Seterusnya mengemukakan maklumat program kepada MQA beserta surat kelulusan mengendalikan program daripada KPM (PT) untuk disenaraikan dalam Senarai Akreditasi Sementara atau	Senat universiti perlu mengakredit program baharu. Memohon kelulusan KPM (PT) dengan mengemukakan KC Permohonan Program Akademik Baharu seperti di Lampiran 2.1. Seterusnya mengemukakan maklumat program kepada MQA beserta surat kelulusan mengendalikan program daripada KPM (PT) untuk disenaraikan dalam Senarai

PERUBAHAN	UA BUKAN BERSTATUS SWA	UA BERSTATUS SWA
	didaftarkan dalam MQR.	Akreditasi Sementara atau didaftarkan dalam MQR.
v. Perubahan/penambahan kaedah penyampaian program daripada Konvensional kepada <i>Open and Distance Learning</i> (ODL) ATAU perubahan/penambahan mod penawaran program daripada mod campuran atau mod kerja kursus kepada mod penyelidikan bagi program pascasiswazah.		
a) Perubahan/penambahan penyampaian program Konvensional kepada <i>Open and Distance Learning</i> (ODL)	Mengemukakan permohonan baharu kepada MQA. Sekiranya perubahan memerlukan pindaan pada MQR, PPT perlu memaklumkan kepada MQA secara bertulis dengan disertakan surat kelulusan perubahan/pindaan maklumat daripada KPM (PT) bersama maklumat perubahan.	Senat universiti perlu mengakredit program baharu. Seterusnya mengemukakan maklumat program kepada MQA beserta surat kelulusan mengendalikan program daripada KPM (PT) untuk disenaraikan dalam Senarai Akreditasi Sementara atau didaftarkan dalam MQR.
b) Perubahan/penambahan mod penawaran program daripada mod campuran atau mod kerja kursus kepada mod penyelidikan bagi program pascasiswazah.	Mengemukakan permohonan baharu kepada MQA. Memohon kelulusan KPM (PT) dengan mengemukakan KC Permohonan Program Akademik Baharu seperti di Lampiran 2.1.	Senat universiti perlu mengakredit program baharu. Memohon kelulusan KPM (PT) dengan mengemukakan KC Permohonan Program Akademik Baharu seperti di Lampiran 2.1.

PERUBAHAN	UA BUKAN BERSTATUS SWA	UA BERSTATUS SWA
	Sekiranya perubahan memerlukan pindaan pada MQR, PPT perlu memaklumkan kepada MQA secara bertulis dengan disertakan surat kelulusan perubahan/pindaan maklumat daripada KPM (PT) bersama maklumat perubahan.	Seterusnya mengemukakan maklumat program kepada MQA beserta surat kelulusan mengendalikn program daripada KPM (PT) untuk disenaraikan dalam Senarai Akreditasi Sementara atau didaftarkan dalam MQR.
vi. Perubahan selain daripada Kategori i, ii, iii, iv dan v.		
a) Perubahan bagi memenuhi keperluan standard program.	Tidak perlu memaklumkan kepada MQA dan KPM (PT). PPT perlu menyimpan rekod dan bukti-bukti semasa penilaian audit pematuhan.	
b) Penyelarasan kandungan kursus dengan pengantian topik selaras dengan perkembangan ilmu semasa.		
c) Penambahan komponen pembelajaran teradun (<i>blended learning</i>) dalam pengendalian program.		
d) Perubahan kaedah atau komposisi penilaian formatif dan sumatif.		
e) Perubahan sinopsis kursus.		
f) Pengemaskinian bahan rujukan.		

PERUBAHAN	UA BUKAN BERSTATUS SWA	UA BERSTATUS SWA
g) Perubahan Sesi Pengajian bagi pengambilan kohort pertama program baharu.	Tidak perlu memaklumkan kepada MQA. PPT perlu menyimpan rekod dan bukti-bukti pengesahan untuk semakan semasa penilaian audit pematuhan.	
h) Perubahan Sesi Pengajian yang terlibat dengan perubahan maklumat/semakan kurikulum.	Perubahan pada item g), h) dan i) perlu memohon kelulusan KPM (PT) dengan mengemukakan surat justifikasi permohonan.	
i) Perubahan Maklumat Status Program - Penjumudan - Pembekuan - Penawaran semula program		
j) Pelupusan Program Akademik	Mengemukakan surat penghentian program dan menyerahkan sijil perakuan akreditasi kepada MQA.	
k) Perubahan lokasi penawaran program	Memohon pengesahan KPM (PT) dengan mengemukakan surat justifikasi permohonan. PPT perlu Memohon kelulusan KPM (PT).	Sekiranya perubahan memerlukan pindaan pada MQR, PPT perlu memaklumkan kepada MQA secara bertulis dengan disertakan surat kelulusan perubahan/pindaan maklumat daripada KPM (PT) bersama maklumat perubahan.

LAMPIRAN 3.2

KERTAS CADANGAN PERMOHONAN SEMAKAN KURIKULUM UNTUK MESYUARAT JAWATANKUASA PENDIDIKAN TINGGI (JKPT)

Bil.	Perkara	Keterangan
1.	UNIVERSITI AWAM	Nyatakan nama universiti.
2.	TUJUAN	Nyatakan dengan ringkas tujuan kertas cadangan.
3.	VISI, MISI & MATLAMAT PENDIDIKAN UNIVERSITI	Nyatakan visi, misi dan Matlamat Pendidikan universiti.
4.	BIDANG TUJAHAN UNIVERSITI	Nyatakan bidang tujuhan universiti.
5.	ENTITI AKADEMIK YANG MEMOHON	5.1 Nyatakan program akademik sedia ada di entiti akademik yang memohon semakan kurikulum. 5.2 Nyatakan secara ringkas sejarah penubuhan dari segi tarikh penubuhan, bilangan program akademik dan bilangan pelajar terkini yang berdaftar.
6.	LOKASI PENAWARAN	6.1 Nyatakan lokasi program akademik dijalankan 6.2 Nyatakan lokasi baharu yang dicadangkan (jika berkaitan). 6.3 Nyatakan kelulusan Audit Lokasi (jika berkaitan).
7.	PROGRAM AKADEMIK YANG DISEMAK	Nyatakan nama program akademik dalam Bahasa Melayu dan Bahasa Inggeris. Contoh: <i>Sarjana Muda Undang-Undang</i> <i>Bachelor of Law</i>
8.	TAHAP KERANGKA KELAYAKAN MALAYSIA (MQF)	Nyatakan tahap MQF program yang disemak. Contoh: Sarjana Muda: Tahap 6
9.	NATIONAL EDUCATION CODE (NEC)	Nyatakan kod bidang program akademik tersebut berdasarkan manual NEC.

Bil.	Perkara	Keterangan									
10.	PENGIKTIRAFAN BADAN PROFESIONAL	Nyatakan sama ada program akademik perlu diiktiraf oleh mana-mana badan profesional. Contoh: Lembaga Kelayakan Profesyen Undang-Undang (<i>Legal Profession Qualifying Board</i>).									
11.	INSTITUSI/ORGANISASI KERJASAMA	Sekiranya ia melibatkan penawaran bersama institusi/organisasi lain, nyatakan nama institusi/organisasi dan nama program yang berkaitan di institusi/organisasi berkenaan. Sila lampirkan Lol/MoU/MoA									
12.	SESI PENGAJIAN KURIKULUM YANG DISEMAK SEMULA BERKUAT KUASA	Nyatakan semester dan sesi pengajian program akademik akan dimulakan. Contoh: Semester 1 Sesi 2018/2019 (September 2018).									
13.	MOD PENAWARAN	Nyatakan mod penawaran sama ada kerja kursus, penyelidikan, campuran dan mod industri. Bagi mod industri, nyatakan status mod penawaran semasa sama ada diteruskan atau tidak.									
14.	KREDIT BERGRADUAT	Nyatakan jumlah kredit bergraduat program akademik tersebut.									
15.	KAEDAH DAN TEMPOH PENGAJIAN	15.1 Nyatakan kaedah pengajian sama ada secara sepenuh masa atau separuh masa. 15.2 Nyatakan tempoh minimum dan maksimum pengajian. Contoh: <table border="1"> <thead> <tr> <th>Kaedah Pengajian</th><th>Tempoh Minimum</th><th>Tempoh Maksimum</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Sepenuh Masa</td><td>4 tahun (8 semester)</td><td>6 tahun (12 semester)</td></tr> <tr> <td>Separuh Masa</td><td>6 tahun (12 semester)</td><td>8 tahun (16 semester)</td></tr> </tbody> </table> 15.3 Nyatakan dengan jelas sekiranya terdapat gabungan semester panjang dan semester pendek	Kaedah Pengajian	Tempoh Minimum	Tempoh Maksimum	Sepenuh Masa	4 tahun (8 semester)	6 tahun (12 semester)	Separuh Masa	6 tahun (12 semester)	8 tahun (16 semester)
Kaedah Pengajian	Tempoh Minimum	Tempoh Maksimum									
Sepenuh Masa	4 tahun (8 semester)	6 tahun (12 semester)									
Separuh Masa	6 tahun (12 semester)	8 tahun (16 semester)									

Bil.	Perkara	Keterangan
16.	KAEDAH PENYAMPAIAN PROGRAM	16.1 Nyatakan kaedah penyampaian sama ada: i. Konvensional ii. Pembelajaran Terbuka dan Jarak Jauh (<i>Open and Distance Learning, ODL</i>) 16.2 Nyatakan Pembelajaran dan Pengajaran (PdP) Yang Transformatif berasaskan penyampaian abad ke-21 menerusi ruang pembelajaran yang futuristik serta penggunaan teknologi digital terkini bagi mewujudkan pembelajaran imersif berdasarkan pengalaman.
17.	JUSTIFIKASI SEMAKAN KURIKULUM	Nyatakan justifikasi yang merangkumi rasional berikut (mana yang berkaitan): 17.1 Unjuran statistik keperluan pekerjaan di sektor awam dan swasta bagi tempoh 5 tahun. 17.2 Jenis pekerjaan yang berkaitan dan jumlah keperluan industri. Hasil dapatan <i>Labour Force Survey (LFS)</i> boleh digunakan sebagai sumber rujukan. 17.3 Peratus Kebolehpasaran Graduan (<i>Graduate Employability</i>) bagi program sedia ada. 17.4 Faktor perkembangan dan perubahan teknologi. 17.5 Perubahan standard program 17.6 Kajian Pasaran 17.7 Laporan Penilai/Pemeriksa Luar 17.8 Laporan Penambahbaikan Kualiti Berterusan (<i>Continual Quality Improvement, CQI</i>) 17.9 Analisis Dapatan Pemegang Taruh 17.10 Penandaarasan

Bil.	Perkara	Keterangan									
		17.11 Keperluan semasa dalam bidang 17.12 Amalan Pendidikan Berimpak Tinggi (<i>High Impact Educational Practices, HIEPs</i>) 17.13 Konsolidasi atau Segregasi 17.14 Lain-lain justifikasi yang berkaitan.									
18.	KELESTARIAN PROGRAM	Nyatakan kelestarian program dengan memfokuskan kepada isu sejauh manakah program dijangka bertahan di pasaran.									
19.	OBJEKTIF PENDIDIKAN PROGRAM	Nyatakan Objektif Pendidikan Program (PEO).									
20.	HASIL PEMBELAJARAN PROGRAM	20.1 Nyatakan keupayaan keterampilan kompetensi khusus (<i>specific competencies</i>) yang akan ditunjukkan oleh pelajar di akhir program, seperti domain yang dinyatakan dalam MQF dan Standard Program (jika berkaitan). 20.2 Tunjukkan matriks Hasil Pembelajaran Program (PLO) lawan Objektif Pendidikan Program (PEO). 20.3 Tunjukkan matriks Kursus lawan Hasil Pembelajaran Program (PLO).									
21.	KOMPONEN/MAKLUMAT YANG DIUBAH DAN STRUKTUR KURIKULUM BAHARU	21.1 Nyatakan perubahan komponen/ maklumat program (rujuk Lampiran 3.1 untuk kategori perubahan maklumat). <table border="1" data-bbox="669 1226 1184 1356"> <thead> <tr> <th>Komponen/ Maklumat</th><th>Sedia Ada</th><th>Baharu</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr> <td> </td><td> </td><td> </td></tr> </tbody> </table> 21.2 Lampirkan struktur kurikulum dan pelan pengajian terkini.	Komponen/ Maklumat	Sedia Ada	Baharu						
Komponen/ Maklumat	Sedia Ada	Baharu									

Bil.	Perkara	Keterangan																								
22.	UNJURAN PELAJAR	Nyatakan unjuran, enrolmen dan keluaran pelajar dalam tempoh lima (5) tahun. <table><tr><th>Tahun</th><th></th><th></th><th></th><th></th><th></th></tr><tr><td>Unjuran</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Enrolmen</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Keluaran</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table>	Tahun						Unjuran						Enrolmen						Keluaran					
Tahun																										
Unjuran																										
Enrolmen																										
Keluaran																										
23.	SYARAT KEMASUKAN	23.1 Nyatakan syarat am, khusus dan syarat khas kemasukan/program 23.2 Nyatakan keperluan kelayakan asas termasuk Band MUET. 23.3 Nyatakan keperluan dan kemahiran prasyarat serta syarat/kelayakan lain jika diperlukan. 23.4 Nyatakan keperluan pelajar untuk mengambil apa-apa kursus khas bagi mereka yang tidak memenuhi kriteria kemasukan, syarat am dan khusus mengikut kelulusan Senat. 23.5 Nyatakan kategori OKU yang diterima masuk ke program ini.																								
24.	PERBANDINGAN PROGRAM AKADEMIK YANG DIPOHON DENGAN UNIVERSITI LAIN DALAM NEGARA/ PERTINDIHAN PROGRAM	24.1 Nyatakan program yang sama atau hampir sama di universiti lain (awam dan swasta) dalam negara/pertindihan program. 24.2 Nyatakan persamaan, perbezaan dan kekuatan program akademik yang dipohon dengan program universiti yang lain dalam negara yang dibandingkan.																								
25.	PERBANDINGAN DENGAN PROGRAM AKADEMIK DI UNIVERSITI LUAR NEGARA	25.1 Nyatakan program yang sama atau hampir sama yang ditawarkan oleh universiti lain di luar negara. 25.2 Nyatakan persamaan, perbezaan dan kekuatan program akademik yang dipohon dengan program universiti yang lain di luar negara yang dibandingkan.																								

Bil.	Perkara	Keterangan										
26.	IMPLIKASI PERJAWATAN/ FIZIKAL DAN KEWANGAN	26.1 Nyatakan keperluan perjawatan sama ada memadai dengan perjawatan sedia ada atau penambahan baharu. 26.2 Nyatakan keperluan fizikal/infrastruktur sama ada memadai dengan keperluan fizikal/ infrastruktur sedia ada atau penambahan baharu. 26.3 Nyatakan implikasi kewangan yang berkaitan. 26.4 Nyatakan sama ada implikasi yang dinyatakan menggunakan peruntukan dalaman universiti atau memerlukan peruntukan tambahan daripada pihak kementerian.										
27.	PENJUMUDAN/ PEMBEKUAN/ PELUPUSAN PROGRAM	Nyatakan program sedia ada yang telah/akan dijumudkan/dibekukan/dilupuskan.										
28.	MAKLUMAT KELULUSAN ASAL PROGRAM AKADEMIK	<table><tr><th>Kelulusan</th><th>Tarikh</th></tr><tr><td>Kelulusan asal program oleh Senat UA</td><td></td></tr><tr><td>Kelulusan asal program oleh JKPT</td><td></td></tr><tr><td>Sesi program asal ditawarkan</td><td></td></tr></table> Nyatakan nombor rujukan/kod QR akreditasi dalam Daftar Kelayakan Malaysia (MQR)	Kelulusan	Tarikh	Kelulusan asal program oleh Senat UA		Kelulusan asal program oleh JKPT		Sesi program asal ditawarkan			
Kelulusan	Tarikh											
Kelulusan asal program oleh Senat UA												
Kelulusan asal program oleh JKPT												
Sesi program asal ditawarkan												
29.	TARIKH SEMAKAN KURIKULUM DILULUSKAN	<table><tr><th>Kelulusan</th><th>Tarikh</th></tr><tr><td>Tarikh Semakan Kurikulum Terdahulu oleh JKPT</td><td></td></tr><tr><td>Akreditasi Penuh/MQA</td><td></td></tr><tr><td>Senat</td><td></td></tr><tr><td>LPU/LGU</td><td></td></tr></table>	Kelulusan	Tarikh	Tarikh Semakan Kurikulum Terdahulu oleh JKPT		Akreditasi Penuh/MQA		Senat		LPU/LGU	
Kelulusan	Tarikh											
Tarikh Semakan Kurikulum Terdahulu oleh JKPT												
Akreditasi Penuh/MQA												
Senat												
LPU/LGU												

MAKLUMAT PEGAWAI PENYEDIA DOKUMEN UNTUK DIHUBUNGI:

MAKLUMAT	URUS SETIA UA	ENTITI AKADEMIK YANG MEMOHON
Nama	Nama Pegawai Pentadbiran	Nama Dekan/Pengarah
Jawatan	Jawatan Pegawai Pentadbiran	Dekan/Pengarah Fakulti/Pusat Pengajian/ Pusat/Institut
No. Tel. Pejabat		
No. Tel. Bimbit		
E-Mel		

Nota: Pihak UA hendaklah menghantar dua (2) salinan dokumen berserta satu (1) cakera padat yang mengandungi kertas cadangan dalam format *Microsoft Word*, saiz *font* 12 dan jenis *font* Arial

**SENARAI SEMAK DOKUMEN PERMOHONAN SEMAKAN KURIKULUM
UNTUK PERTIMBANGAN JKPT**

Bil.	Perkara/Butiran	Tandakan ✓	
		UA	BPPA JPT
1.	Kertas cadangan (<i>softcopy</i>) (format <i>Microsoft Word</i>)		
2.	Dua (2) salinan kertas cadangan (<i>hardcopy</i>)		
3.	Lampiran: (i) Struktur Kurikulum (ii) Pelan Pengajian (iii) Pengiraan Perubahan Struktur Kurikulum (iv) Matriks Berkaitan (v) Perincian dokumen sokongan kertas cadangan		
4.	Satu (1) salinan digital dokumen MQA-02		
5.	Surat iringan yang ditandatangani oleh TNC/RA		

PENGAKUAN DAN PENGESAHAN PEGAWAI PENYEDIA

Saya mengaku bahawa semua maklumat yang diberikan adalah benar.

.....
(Nama/Cop)

.....
(Tandatangan dan Tarikh)

UNTUK KEGUNAAN URUS SETIA JKPT

Borang diisi dengan lengkap : Ya ☐ Tidak ☐

Disemak oleh Pegawai BPPA :

.....
(Nama/Cop)

.....
(Tandatangan dan Tarikh)

RUJUKAN

- Kementerian Pengajian Tinggi (2010). *National Education Code Manual*. Putrajaya: Kementerian Pengajian Tinggi.
- Agensi Kelayakan Malaysia (2011). *Garis Panduan Amalan Baik: Reka Bentuk dan Penyampaian Kurikulum*. Petaling Jaya: Agensi Kelayakan Malaysia.
- Agensi Kelayakan Malaysia (2011). *Pekeliling MQA Bil1/2011:Tempoh Minimum Program Diploma*. No. rujukan surat, MQA07/Jld.3(42) bertarikh 18 Februari 2011. Petaling Jaya: Agensi Kelayakan Malaysia.
- Agensi Kelayakan Malaysia (2013). *Standard: Ijazah Sarjana dan Kedoktoran*. Petaling Jaya: Agensi Kelayakan Malaysia.
- Agensi Kelayakan Malaysia (2014). *Garis Panduan Amalan Baik: Pemantauan, Penyemakan dan Penambahbaikan Kualiti Institusi Berterusan*. Petaling Jaya: Agensi Kelayakan Malaysia.
- Agensi Kelayakan Malaysia (2014). *Surat Makluman MQA Bil. 1/2014: Permohonan Akreditasi Bagi Program Ijazah Sarjana (MQF Tahap 7) dan Ijazah Kedoktoran (MQF Tahap 8) Secara Penyelidikan*. No. rujukan surat, MQA07/Jld,3(97) bertarikh 28 Januari 2014. Petaling Jaya: Agensi Kelayakan Malaysia.
- Universiti Putra Malaysia (2015). *Guideline for The Implementation of High-Impact Educational Practices in the Curriculum (HIEPS)*. Serdang: Malaysian Higher Education Teaching and Learning Council (MAGNETIC).
- Agensi Kelayakan Malaysia (2015). *Surat Pekeliling MQA Bil. 1/2015 – Pindaan terhadap Standard: Ijazah Sarjana dan Kedoktoran*. No. rujukan surat, MQA.100-1/7/1(6) bertarikh 11 Mac 2015. Petaling Jaya: Agensi Kelayakan Malaysia.

Agensi Kelayakan Malaysia (2015). *Pekeliling MQA Bil. 2/2015 – Dasar Pindah Kredit dan Penambahbaikan Dasar Program Pemindahan Ijazah (Degree Transfer Program, DTP)*. No. rujukan surat, MQA.100-1/7/1(10) bertarikh 23 September 2015. Petaling Jaya: Agensi Kelayakan Malaysia.

Agensi Kelayakan Malaysia (2016). *Garis Panduan Amalan Baik: Pembelajaran Berasaskan Kerja (GGP: WBL)*. Petaling Jaya: Agensi Kelayakan Malaysia.

Jabatan Pendidikan Tinggi (2016). *Garis Panduan Mata Pelajaran Umum (MPU) Edisi Kedua*. Putrajaya: Jabatan Pendidikan Tinggi.

Agensi Kelayakan Malaysia (2016). *Pekeliling MQA Bil.1/2016: Audit Kepada Pemberi Pendidikan Tinggi (PPT) yang Menawarkan Sebahagian atau Sepenuhnya Program di Luar Negara*. No. rujukan surat, MQA 100-1/7/1(14) bertarikh 30 Jun 2016. Petaling Jaya: Agensi Kelayakan Malaysia.

Agensi Kelayakan Malaysia (2016). *Surat Makluman MQA Bil. 2/2016: Pelaksanaan Khas Tempoh Pembelajaran Melebihi 43 Minggu dan Beban Pembelajaran Pelajar Melebihi 50 Kredit Setahun*. No. rujukan surat, MQA.100-1/7/2(19) bertarikh 15 Februari 2016. Petaling Jaya: Agensi Kelayakan Malaysia.

Agensi Kelayakan Malaysia (2017). *Kompilasi Dasar Jaminan Kualiti Pendidikan Tinggi (2009-2017) Edisi Kedua*. Petaling Jaya: Agensi Kelayakan Malaysia.

Agensi Kelayakan Malaysia (2017). *MQA Advisory Note No. 1/2017: Terminologi Standard bagi Program Joint Degree (JD) dan Double Degree (DD)*. Petaling Jaya: Agensi Kelayakan Malaysia.

Agensi Kelayakan Malaysia (2017). *MQA Advisory Note No. 2/2017: Needs Assessment / Market Analysis*. Petaling Jaya: Agensi Kelayakan Malaysia.

Agensi Kelayakan Malaysia (2017). *MQA Advisory Note No. 3/2017: Postgraduate Programmes by Thesis*. Petaling Jaya: Agensi Kelayakan Malaysia.

Agensi Kelayakan Malaysia (2017). *MQA Advisory Note No. 4/2017: Credit Transfers – Towards Richer and Diverse Student Learning Experiences*. Petaling Jaya: Agensi Kelayakan Malaysia.

Agensi Kelayakan Malaysia (2017). *Pekeliling MQA Bil. 5/2017: Pemakaian Kod Amalan Akreditasi Program (Code of Practice for Programme Accreditation, COPPA) Edisi Kedua*. No. rujukan surat, MQA.100-1/7/1Jld. 2(1) bertarikh 23 November 2017. Petaling Jaya: Agensi Kelayakan Malaysia.

Agensi Kelayakan Malaysia (2018). *Malaysia Qualifications Framework, MQF Edisi Kedua*. Petaling Jaya: Agensi Kelayakan Malaysia.

Agensi Kelayakan Malaysia (2018). *Dasar Penamaan Program Pendidikan Tinggi Malaysia*. Petaling Jaya: Agensi Kelayakan Malaysia.

Agensi Kelayakan Malaysia (2018). *Pekeliling MQA Bil. 2/2018: Pemakaian Kerangka Kelayakan Malaysia (Malaysian Qualifications Framework, MQF) Edisi Kedua*. No. rujukan surat, MQA.100-1/7/1 Jld. 2 (4) bertarikh 20 Mac 2018. Petaling Jaya: Agensi Kelayakan Malaysia.

Agensi Kelayakan Malaysia (2018). *Pekeliling MQA Bil 4/2018 Pemakaian Dasar Penamaan Program Pendidikan Tinggi*. No. rujukan surat, MQA.100-1/7/1 Jld.2 (7) bertarikh 25 Mei 2018. Cyberjaya: Agensi Kelayakan Malaysia.

Agensi Kelayakan Malaysia (2018). *Pekeliling MQA Bil 5/2018: Ketetapan Bagi Pemberi Pendidikan Tinggi (PPT) Malaysia Yang Bercadang Untuk Menawarkan Program Kerjasama Di Luar Negara*. No. rujukan surat, MQA.100-1/7/1Jld.2(8) bertarikh 29 Jun 2018. Cyberjaya: Agensi Kelayakan Malaysia.

Agensi Kelayakan Malaysia (2018). *Surat Makluman MQA Bil. 3/2018: Takrifan Kaedah Pengajian dan Kaedah Penyampaian Program Pendidikan Tinggi*. No. rujukan surat, MQA.100-1/7/2Jilid2(6) bertarikh 14 Februari 2018. Petaling Jaya: Agensi Kelayakan Malaysia.

Agensi Kelayakan Malaysia (2018). *Surat Makluman MQA Bil.4/2018: Perubahan Maklumat Program*. No. rujukan surat, MQA.100-1/7/2Jld. 2(7) bertarikh 8 Mac 2018. Petaling Jaya: Agensi Kelayakan Malaysia.

Agensi Kelayakan Malaysia (2018). *Surat Makluman MQA Bil. 5/2018: Status dan Kriteria Premis Pemberi Pendidikan Tinggi Malaysia Serta Pendekatan Proses Jaminan Kualiti Agensi Kelayakan Malaysia*. No. rujukan surat, MQA.100-1/7/2Jld.2(8) bertarikh 22 Jun 2018. Cyberjaya: Agensi Kelayakan Malaysia.

Agensi Kelayakan Malaysia (2018). *Surat Makluman MQA Bil. 6/2018: Panduan Pemilihan Institusi Pendidikan Tinggi (IPT) Luar Negara Sebagai Rakan Kerjasama (Franchisor) Pemberi Pendidikan Tinggi (PPT) Malaysia*. No. rujukan surat, MQA.100-1/7/2 Jld.2(9) bertarikh 20 Ogos 2018. Cyberjaya: Agensi Kelayakan Malaysia.

Anderson L. W., Krathwohl D. R., Airasian P. W., Cruikshank K. A., Mayer R. E., Pintrich P. R., Raths J. and Wittrock M. C. (2001). *Taxonomy for learning, teaching and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives*, Longman, New York.

Biggs, J (1999). *Teaching for quality learning at University*, Buckingham, UK: SRHE and Open University Press.

Bloom B. S. (1956). *Taxonomy of educational objectives. Handbook 1: Cognitive domain*, David McKay, New York.

Jabatan Pendidikan Tinggi (Tiada tarikh). *Garis Panduan Program Kerjasama UA / IPTS di Dalam Negara*. Putrajaya: Jabatan Pengajian Tinggi.

Jabatan Pendidikan Tinggi (2012). *Surat Makluman Berkenaan Dasar Jaminan Kualiti Bil1/2011 – 3/2011*. No. rujukan surat, JPT(A)1000/001/013/05(17) bertarikh 27 Mac 2012. Putrajaya: Jabatan Pendidikan Tinggi.

Jabatan Pendidikan Tinggi (2017). *Garis Panduan Pelaksanaan Mod Pengajian 2u2i*. Putrajaya: Jabatan Pengajian Tinggi.

Jabatan Pendidikan Tinggi (2016). *Pemakluman Berkaitan Dasar Pindah Kredit*. No. rujukan surat, JPT/GS 1000-617Jld.1(44) bertarikh 23 Mei 2016. Putrajaya: Jabatan Pengajian Tinggi.

Jabatan Pendidikan Tinggi (2016). *Pemakluman Berkenaan Penambahbaikan Dasar Pindah Kredit*. No. rujukan surat, JPT/GS 1000-617Jld.2(2) bertarikh 19 September 2016. Putrajaya: Jabatan Pendidikan Tinggi.

Jabatan Pendidikan Tinggi (2017). *Garis Panduan Pembangunan dan Penyampaian MOOC Malaysia. Mereka Bentuk Pembelajaran, Mereka Bentuk Pengalaman*. Putrajaya: Jabatan Pengajian Tinggi.

Jabatan Pendidikan Tinggi (2017). *Makluman Berkenaan Proses Baharu Permohonan Penawaran Program Akademik Melalui Jawatankuasa Pendidikan Tinggi (JKPT) dan Mesyuarat Saringan Awal (MSA) Mulai Tahun 2017*. No. rujukan surat, JPT (A) 1000/013/013/02Jld.22(30) bertarikh 13 Januari 2017. Putrajaya: Jabatan Pengajian Tinggi.

Jabatan Pendidikan Tinggi (2017). *Minit Taklimat Berkenaan Proses Baharu Permohonan Penawaran Program Akademik Melalui Jawatankuasa Pendidikan Tinggi (JKPT) dan Mesyuarat Saringan Awal (MSA) Mulai Tahun 2017*. No. rujukan surat, JPT(A)000/013/013/02Jld.22(30) bertarikh 16 Jun 2017. Putrajaya: Jabatan Pengajian Tinggi.

Krathwohl D. R., Bloom B. S. and Masia B. B. (1964). *Taxonomy of educational objectives: Handbook II: Affective domain*, David McKay, New York.

Krathwohl D. R., Bloom B. S. and Masia B. B. (1973). *Taxonomy of educational objectives, the Classification of educational goals. Handbook II: Affective domain*, David McKay, New York.

Lembaga Jurutera Malaysia (2017). *BEM Policy on Naming of Engineering Technology Program at Bachelor and Diploma Levels*. Kuala Lumpur: Lembaga Jurutera Malaysia.

Majlis Pendidikan Tinggi Negara (MPTN) (1999). Minit Mesyuarat MPTN Bil. 1 bertarikh 15 Mac 1999.

Simpson E. J. (1972). The classification of educational objectives in the psychomotor domain, Gryphon House, Washington DC.

Spady W. G. (1994). Outcome-based education: Critical issues and answers, American Association of School Administrators, Arlington, Va.

